

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

DE OFFENLIGE AARSPRØVER

I

AALBORG KATHEDRALSKOLE

I JULI 1864.

AALBORG.

TRYKT HOS OLUL OLUFSEN.

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

DE OFFENLIGE AARS- OG AFGANGSPRØVER

I

AALBORG KATHEDRALSKOLE

I JULI 1864.

INDHOLD. I. H. Schmith: Araberne i Europa.
II. G. Lund: Skoleefterretninger.

Aalborg.

Trykt hos Oluf Olufsen.

1864.

Araberne i Europa.

Et lille Stykke middelalderlig Historie.

Af

H. Schmith,

Overlærer.

Fortale.

De fra Latinskolerne aarlig udgivne Programmer kunne vel i Reglen ikke glæde sig ved ret mange Læsere, hvad enten de ere indskrænkede til Meddelelsen af blotte Skoleefterretninger, eller foruden disse indeholde et eller andet Arbejde af større eller mindre videnskabeligt Værd. Om nogen synderlig Oplysning eller Belæring, der kunde hentes fra saadanne Arbejder, forudsat at de afgive et brugbart Stof i en nogenlunde vellykket Fremstilling, kan der da fornuftigvis neppe være Tale; den Nytte, de gjøre, er vel i Reglen en mere indirekte, der kommer Forfatteren selv tilgode, idet han i Skoleprogrammet har en ret belejlig Afløbskanal for den overvættes Lærdomsfylde, der periodisk tynger paa ham for tilsidst at sprænge sit Hylster og skaffe sig Luft i Skikkelse af et literært Mindesmærke — en Slags spirituel Aareladning, der fra et hygiejnisk Standpunkt mangan Gang kan være ligesaa berettiget og nødvendig, som den legemlige.

De eventuelle faa Læsere, der skulde anse det for Umagen værd at gjennemlæse disse Blade, venter og ønsker jeg kun at finde blandt Disciplene i de øverste Klasser,

og da atter kun saadanne Disciple, hvis Kald og Lyst særlig har ført dem til en lidt mer end tvungen Syssel-sættelse med den historiske Disciplin. Hensigten med dette lille Arbejde er da egenlig at give saadanne en Slags Anvisning paa en af de Veje, de kunne slaa ind paa ved en lidt mere selvstændig Udførelse af enkelte historiske Partier uden bestandig blindt hen at gaa i Lærebogens eller Lærerens Ledebaand. — Intet væsenlig nyt, som ikke vilde kunne læses i de fleste af de almindelig brugte udførligere Lærebøger, vil man her finde; forsaavidt dette et Par Steder kunde siges at være Tilfældet, har jeg hentet Stoffet og tildels Fremstillingen fra trede Forfattere, paa hvis Arbejder det i alt Fald ikke vil kunne skade at henlede de ældre Disciples Opmærksomhed, fordi de alle tre med en aandrig Opfattelse af Begivenhederne forene en livlig og populær Fremstilling; disse Forfattere, som man et Par Steder vil finde citerede, ere Prescott, Guizot og vor Landsmand Professor Schiern, af hvilken sidste jeg fortrinsvis har benyttet hans Afhandling: Om Normannerne i Neapel og Sicilien.

Jeg vil benytte Leiligheden til at supplere, hvad jeg tidligere andensteds har yttret om den historiske Undervisning, med følgende Bemærkninger, der ganske i Korthed skulle antyde den Plan, jeg tænker mig anlagt for denne Undervisning: I første og anden Klasse læses Verdenshistorien fragmentarisk med et lille aparte Omrids af Danmarks Historie, væsenlig understøttet af den mundtlige Fortælling fra Lærerens Side uden alle for disse tvende Klasser utidige Forsøg paa Combinationer og orienterende

Oversigter, disse i den nyere Tid saameget yndede saakaldte historiske Vue'r, som Drengen eller rettere Barnet endnu slet ikke kan magte. Den geometriske Undervisning begynder man fornuftigvis med lige Linier og ikke med krumme, og ligesaa lidt som man til dansk Læsning for Begyndere vilde falde paa at vælge Stykker med lange indviklede Sætnings- og Periodebygninger, som vilde kræve en Omsigt hos Barnet, der ligger langt over dets Kræfter, ligesaa urimeligt er det overhovedet, om nogen Lærer i Historie, Sprog eller hvilket som helst andet Fag paa Børn anvender en Undervisning, der kun passer for den voxne med større Aandsmodenhed og ikke paa en 10-11 Aars Dreng, en Alder, i hvilken den hele Forestillingskreds og Tankevirksomhed som Gjenstand kun sysler med og kræver hvad der har Karakteren af det enkelte, simple, jævne, ligefremme, der let forstaaes og kun gjennem Forstaaelsen virkelig kan tilegnes. Mangen en Lærer er saa let tilbøjelig til fra sin egen virkelige eller snarere indbildte Aandsmodenhed i Drengæarene, af hvilken han som voxen i Manddomsalderen tror at have en levende og ufejlbar Erindring, at drage Slutninger til alle andre Mennesker, hvis Hoveder nødvendigvis maa være indrettede paa selv samme Maade som hans eget og derfor kræve den samme videnskabelig-omhyggelige Behandling. Er en Smaadreng iforvejen lidt skjørhovedet og konfus, et Par af de slemme Arveskrøbeligheder hos os stakkels dødelige, saa skal vedkommende ungdommelig ubændige og nidkjære Lærer nok være Mand for at gjøre ham komplet forvirret, trods det tilsyneladende storartede og glimrende Resultat ved Exa-

mensbordet, for hvilket Læreren, og ikke mindre den arme Dreng, et helt langt Aar i sit Ansigts Sved har stridt og slidt, og som han nu i Vidners Overværelse ser bragt for Lyset i den glade og stolte Bevidsthed for Publikum at have fremstillet en Del levende Exemplarer af veritable smaa Videnskabsmænd. Den virkelig dygtige Lærer er ikke den, der kun med Haardhed og Tvang er istand til at proppe Disciplene fulde til Overmaal med den størst mulige Masse Detailkundskab eller anden Lærdom, der ligger langt over deres Kræfter, vel stundom blot for at glimre ved Examen, medens derimod dette Prædikat med Rette tilkommer den Lærer, der paa ethvert givet Trin af Undervisningen med Skjønsomhed ved at lempe sig efter den jævnt og rolig fremadskridende aandelige Udvikling hos den unge.

Da jeg nu engang er kommen lidt paa Afveje, eller rettere er gaaet uden om hvad der vel her nærmest burde komme paa Tale, vil jeg ikke slippe Lejligheden til at bringe i Erindring et Punkt, som vel fortrinsvis turde lægge lidt Beslag paa Rektoreernes Opmærksomhed, og det er Valget af de Lærere, der benyttes i Skolernes forskellige Klasser. Der gives Lærere, der maa anses for lige brugbare i alle Klasser, der gives andre, som mere egne sig for de højere og slet ikke i de lavere, og atter omvendt Lærere, som ere paa deres rette Plads i de lavere, men ikke ere saa heldig stillede i de højere hverken for deres eget eller Disciplenes Vedkommende. Disse Forudsætninger ere virkelig tilstede, men det er desuagtet en Kjendsgjerning, at ikke altid og overalt et

skjønsonst og tilbørligt Hensyn hertil kommer noksom i Betragtning.

For nu at vende tilbage til Planen for den historiske Undervisning: I 3, 4, 5 og 6te Klasse skulde hele det historiske Pensum indtil 1815 være læst for ved Udgangen af 6te Klasse tilligemed de andre fire Fag at gøres til Gjenstand for første Del af Afgangsexamen, saaledes at den her opnaaede Karakter sloges sammen med den to Aar senere ved Udgangen af 7de Klasse erholdte til en Hovedkarakter; i 7de Klasse burde da efter min Formening den historiske Undervisning udelukkende dreje sig om Tidsrummet fra 1815 indtil den allernyeste Tid, Kjendskabet til hvilket i noget større Detail, end sædvanligt, dog maa ansees for ulige vigtigere for den rette Forstaaelse og Vurdering af Nutidens store Spørgsmaal end Hukommelsen af den Masse Stof, navnlig fra Oldtidens Historie, som det nu paaligger Dimittenden at have inde i det Øjeblik, han forlader Skolen. Naar Prof. Thrige istedetfor et nyt Optryk af hans Bog, der kun er blevet forkortet med tre, siger og skriver tre Blade, og hvis hele Forkjellighed fra den første Udgave for Resten kun indskrænker sig til Anbringelsen af en Del blot forstyrrende Parentheser eller saakaldte Klammere som Antydning af hvad der formentlig bør overspringes, fuldstændig havde omarbejdet og reduceret Bogen til $\frac{1}{3}$ Del af hvad den nu er, vilde han vist have gjort baade Lærere og, ikke mindst, Disciplene en stor Tjeneste; saadanne Partier som den peloponnesiske Krig, Diadochernes Historie, Kejserperioden henstaa endnu stadig i den urimelig brede, detaillerede og for

Hukommelsen aldeles uoverkommelige Vidtløftighed som tidligere.

For Middelalderens og den nyere Tids Vedkommende vilde jeg for Mellemlklasserne foretrække den ethnografiske Behandling; i de højere Klasser maatte det være Lærerens Sag ved en friere Examination, der ikke fulgte Bogen lektievis Side for Side, at føre Disciplene ind paa den modsatte Vej, den synkronistisk- eller rettere synoptisk-fragmentariske Behandling.

Arabien, Romantikens og Eventyrenes Land, frembyder i sine Ørkener, disse „Have uden Vand“, i sit Klima, sin Armod et naturligt Værn mod hver fremmed Erobrer, hvem det maatte lyste ad denne Vej at udvide sit Herredømmes Grændser; medens Folk og Stammer trindt omkring maa bøje sig for de store østerlandske Erobrere, en Nebukadnezar, Cyrus, Alexander den store, bevarer Arabien sin Uafhængighed og Selvstændighed saa godt som uberørt af hine Tidens Omvæltninger, da store Stater stiftes for atter at forsvinde og afløses af andre endnu større og mægtigere. Kun den romerske Imperator Trajan lykkedes det at underkaste sig nogle Stammer i den nordvestlige Del af Landet (107 e. K.); længe før havde Araberne endog gjort Erobringer udenfor deres eget Land i Mesopotamien (Irak al Arabi) og Syrien. — Fra en ganske anden Side kunde imidlertid ligesaa lidt Arabien som de andre omliggende Lande forblive uberørt af Datidens mægtige aandelige Bevægelse; Kristendommen trængte paa sin Vandring ogsaa ind i Arabiens Ørkener; didhen søgte i de første kristelige Aarhundreder mange af hin Læres Be-

kjendere og Missjonærer; et sikkert Tilflugtssted aabnede sig her for de kristelige Asketer, som overhovedet for alle dem, der, eftersporede og forfulgte af de romerske Kejsere, i den stille Ørken fandt det sikreste Ly for Udoøvelsen af deres Trosbekjendelse; et stort Antal af Nordarabiens nomadiske Horder blev vundet for Evangeliet, og den arabiske kristne Kirke blomstrede her blandt Jøder og Hedninger.

Naar der nu til ovenstaaende blot føjes den Bemærkning, at Araberne for en Del deltog i den livlige phønikiske Handel paa Indien*) og Ægypten, til hvilket sidste Land arabiske Karavaner bragte Røgelse og Slaver, og hvorfra de til Gjengjæld hjembragte Korn og Vaaben, saa er hermed dette Lands ydre Historie eller, med andre Ord, Historien om dets Fremtræden paa den verdenshistoriske Skueplads før Muhamed saa godt som fortalt.

Muhamed, Grundlæggeren af Arabernes politiske og religiøse Betydning, døde i Aaret 632. Islam (Hengivenhed i Guds Villie) blev Navnet for hans Lære, der alt ved denne Tid var den herskende i hele Arabien. Men det var Allahs Villie, at Islam skulde beherske hele Verden; enhver Troende mente sig ifølge guddommelig Befaling forpligtet til at omvende de Vantro med det gode eller, i værste Fald, med Ild og Sværd. — Den østromer-

*) Landet Ophir, et af de fjernere Maal for Phønikernes Handelsfarter, have nogle villet finde i det sydlige Arabien eller Indien; i den allernyeste Tid har man med dette Navn tænkt paa Sydamerika (Peru eller Brasilien); et Fingerpeg henimod denne Formodnings Rigtighed afgiver blandt Oldtidens Skribenter Diodorus Siculus,

ske Kejser Heraklius, Arabernes nærmeste Nabo fra den ene Side, fordybede sig i religiøse Grublerier, Fyrste og Folk kjævledes om Kristi Naturer, den guddommelige og menneskelige, medens Riget fra Norden ængstedes af Servier og Bulgarer, fra Østen af Perserne; disses Konge stod alt ved Hellespont med den truende Opfordring til Heraklius at bekjende Troen paa Zoroasters Lære; for et Øjeblik mander Kejseren sig op, udruster en mægtig Flaade, sætter over til Asien og trænger skjændende og brændende dybt ind i Perserriget; Faren er svunden for dennesinde, og Heraklius synker tilbage i sin gamle Dorskhed; et nyt og farligere Besøg af Muhamed var ham tiltænkt, dog hans snart paafølgende Død lod Uvejret dennegang drive over; det blev forbeholdt Muhameds Efterfølgere, Kaliferne (Stedfortrædere), der ligesom deres store Forgænger i sig forenede den højeste verdslige og gejslige Overhøjhed over samtlige Troende, at fortsætte det begyndte Værk, Arabernes og dermed Islams fuldsændige Herredømme over den da bekjendte Verden; og vi ville nu følge dem Skridt for Skridt paa deres rastløse Erobringstog gjennem trende Verdensdele, mod Østen til Indusfloden og langt hinsides denne Strøm, mod Norden til det kaspiske Hav, Oxus og Jaxartes, Grændserne for det ny-persiske Rige, mod Vesten langs Afrikas Nordkyst til det atlantiske Hav. Medens fra den ene Side det smalle Bosporus viste Vejen til den i al sin Magtesløshed dog endnu stolte Keiserstad Konstantinopel, var fra den anden Side eller Vesten det afrikanske Fastland kun ved et et Par Mile bredt Stræde skilt fra den spanske Halvø, og omtrent midtvejs mellem begge,

der hvor Middelhavet indsnævres af Sicilien og Pynten af Tunis, var en 15 Miles Sejlads tilstrækkelig til at fatte Europa fra denne Side. Historien fortæller os da ogsaa, hvad et blot løseligt Blik paa Kortet kunde sige os, at Araberne i deres Forsøg paa at trænge ind i Europa netop valgte disse ovenfor nævnte Veje som de korteste og beqvemteste; mærkeligt nok, der hvor Faren maatte synes størst, blev den lettest afværget, Konstantinopels klassiske Jordbund skulde først efter Aarhundreder fra denne Tid betrædes af et Folk, der selv havde maattet bøje sig for Arabernes Sværd og antage Islam, et Folk, der vel kunde maale sig med Sejrherrerne i fanatisk Trosiver og Erobringssyge, men for Resten vare og forbleve fuldkommen fremmede for hines store aandelige Begavelse, for den Oplysning og Dannelselse i de mangfoldigste Retninger af Videnskab og Kunst, der allevegne fulgte i Arabernes Spor og kastede en vidunderlig Glands og Storhed over den arabiske Folkevandring — Fra Sicilien gjorde Araberne idelige Indfald i det pavelige Gebet og Neapel, ligesom de fra Frankerig trængte ind i Savoyen, Piemont og Schwejz; i sidstnævnte Land satte de sig forlængere Tid fast i Wifilsburg*), et Maurerhoved i denne Bys Vaaben minder endnu om Arabernes gamle Herredømme. — Der var en Tid, da dette Folk, ligt Oldtidens Phøniker, saagodt som beher-

*) Wifilsburg laa tæt ved Murtensøen. I Diplomer fra Midten af det 17de Aarhundrede benævnes Fiskerne ved Murtensøen Sarazins, og endnu forekommer la tour des Sarazins ved Nant (Schjern Hist. St. 1 D. p. 98).

skede den hele Verdenshandel: Middelhavets sydlige Kystlande vare for Størstedelen i deres Hænder; dog, ikke nøjede hermed, vidste de i Egenskab af Handelsmænd at gjæste Europa ad en fjerde Vej; det kaspiske Hav var Udskibningsstedet, opad Volga gik Sejladsen og videre til Novgorod, Oplagsstedet for de Varer, der ad denne Vej bragtes fra Asien til det nordlige Europa, dengang en By saa stor som det nuværende Moskau, hvor Araber, Jøder, Lombarder og Hanseater kjøbsloge med hverandre. Peltsværk og Zobelskind hentedes fra det nordlige Rusland og Sibirien.

Vi gaa nu over til en lidt mere i det enkelte udført Belysning af ovenstaaende Kjendsgjæringer.

I. Araberne som Erobrere.

Det store syriske Monarki under Seleuciderne, der strakte sig fra Middelhavet til Indusfloden, ilede med stærke Skridt sin Undergang imøde især fra Midten af det 3die Aarhundrede f. K., da paa dettes Bekostning det parthiske Rige dannede sig under Arsaciderne mellem Euphrat og Indus. Da Romerne i de næste Aarhundreder udstrakte deres Herredømme indtil den førstnævnte af disse Floder, kunde et Sammenstød mellem disse og Partherne vanskelig udeblive, og Historien fortæller derfor ogsaa om idelige og blodige Fejder først mellem Romerne og Partherne, og senere, da Parthernes Rige i den første Halvdel af det 3die Aarhundrede e. K. afløstes af det ny-

persiske Rige, mellem dette og de verdenserobrende Romere. Skjøndt udadtil ængstede af paatrængende Fjender, indadtil optagne og svækkede af religiøse og politiske Partistridigheder, viste Ætlingerne af de gamle Romere sig dog endnu i deres Fædres usvækkede Kraft i Kampen mod Perserne, der gjentagne Gange efter blodige Nederlag vistes tilbage over Grændsen. Heraklius, den østromerske Kejser, vendte tilbage som Sejrrherre og faar nu Stunder til atter at drøfte det uudtømmelige Spørgsmaal om Kristi tvende Naturer; i sin kejserlig-theologiske Visdom mener han at have fundet en heldig Udvej til at forsone begge Partier, naar man for alt i Verden blot lod sig nøje med Antagelsen af én Villie og én Virkning i samme, og medens Fyrste og Folk drev Tiden hen med hine ørkesløse Spidsfindigheder, havde Araberne alt skilt Kejseren ved den ene Halvdel af hans Rige: Syrien, Mesopotamien, Phønikien, Palæstina, alt indtil Taurus faldt som et let Bytte i Arabernes Hænder. Jezdegerd, den sidste Konge i det ny-persiske Rige, blev slagen og flygtede til Bjergene for ligesom i sin Tid Darius paa Flugten for Alexander at finde Døden for Morderhaand; Zend-Avesta blev fortrængt af Koranen; kun en lille Skare reddede sig til Bjergene, hvis Efterkommere den Dag i Dag under Navnet Parser, Gebrer, Gaurer bekjende Zoroasters Lære. De turkomanniske Nomadehorder i Turans Stepper og Buchariets vilde Beboere maatte bøje sig for Islams Sværd, der først standsede ved det kaspiske Hav og Jaxartes. — Arabernes farlige Naboskab paa en ganske anden Kant beredte den østromerske Kejser nye Ydmygelser; Ægypten

erobredes med Alexandrias Fald*) samme Aar, som Hera-
 klius døde; og videre langs Afrikas Nordkyst gennem det
 gamle Karthagos Distrikt, der lidt over hundrede Aar havde
 været behersket af Vandalerne, men var tilbageerobret af
 Justinians Feltherre Narses, gik nu det rastløse Erobrings-
 tog; under Moavyah, Stifteren af Dynastiet Ommyah (660-
 80) udstraktes Erobringerne til Oceanet, og Vesteuropa
 truedes paa samme Tid som Lilleasien, Cypren, Rhodos
 med flere af Øerne i det ægæiske Hav bleve hjemsøgte
 af de Troendes Skarer. — Synet af den stolte Kejserstad
 var altfor fristende for et erobrelystent Folk, til at man
 ikke ad denne Kant fortrinsvis skulde gjøre Forsøget paa
 at trænge ind i Europa; imidlertid, som vi ovenfor anty-
 dede, netop fra denne Side blev Faren for den græske
 Kristenhed lettest afværget, skjøndt Byen syv Aar i Træk
 (668-75) maatte udholde syv Angreb og Belejringer af den
 talrige arabiske Flaade. Grækernes Held skyldtes efter den
 almindelige Fortælling Anvendelsen af den saakaldte græske

*) Fortællingen om Kalifen Omars bekjendte Svar paa sin Feltherre
 Amrus Spørgsmaal om hvad han skulde gjøre med det alexan-
 drinske Bibliothek, og at derpaa Amru efter sin Herres Ordre i
 sex Maaneder havde opvarmet Stadens Bade med Papyrus og Per-
 gamentsrollerne, er alt længe bleven bestridt som lidet troværdig
 eller rettere som henhørende til Fablernes Rige; vist er det under
 alle Omstændigheder, at Udøvelsen af en saadan Vandalisme i den
 frækkeste Ødelæggelse af literære Mindesmærker staar i en skarp
 Modsætning til Amrus Karakter, der i sin Ungdom selv Digter
 gjaldt for den mest oplyste og dannede af de første arabiske
 Feltherrer.

Ild; man kjender nu ikke mere til Kompositionen af dette Slags Brændstof; det er kun lutter Gisninger, naar man som dets Bestandele nævner Vox, Beg, Svovl, Salpeter og andre brændbare Materialier; ligesaa lidt vides der noget sikkert om Fremgangsmaaden ved dens Benyttelse, skjøndt man ogsaa her hører tale om Metalrør og Kjedler, hvorfra den udslyngedes; saameget turde dog fremgaa af de samstemmende Beretninger, at den græske Ild havde den Egenskab at kunne brænde under Vand og kun slukkes med Sand. Resultaterne af dens Benyttelse maa i hvert Fald have været af ødelæggende Virkning for den fjendtlige Flaade*). Konstan inopel var, som sagt, reddet for denne Gang, og, ligesom i sin Tid Heraklius, benyttede nu Kejseren, Constantin Pogonatos, sit Otium til atter at sysle med sine kristelig dogmatiske Studier; paa den sjette økumeniske Synode erklæredes med stor Højtidelighed Monotheleternes Lære for Kjætterier.

a. Araberne i Spanien.

I Begyndelsen af det 5te Aarhundrede e. K. vare Alaner, Vandaler og Svever over Rhinen trængte ind i Gallien og derfra over Pyrenæerne ned i Spanien. Vestgotherne, der i et Aarhundrede havde staaet Nord for Donau (270-370 e. K.), gik nu, trængte af Hunnerne, med Kejsers

*) Maaske Ideen, der i sin Tid maa betragtes som en Statshemmelighed, i den allernyeste Tid er kommen til Anvendelse som et undersøisk Minesystem dels i den russiske Marine i Krigsaaret 1 54—55 i den finske Bugt, dels for ganske nylig, da en nordamerikansk Skruekorvets fuldstændige Ødelæggelse skyldtes Antændelsen og Explosionen af en saadan undersøisk Mine.

Valens's Tilladelse over denne Flod og bosatte sig i Mø-sien i Venskab og Forbund med Romerne; snart skiftede de imidlertid Sind og droge ødelæggende ned igjennem den græske Halvø for kort efter paa samme Maade at gjæste det vestlige Rige; Italien, Romerrigets Kjærne, blev oversvømmet af dem, Rom erobret og plyndret (410). Et Giftermaal mellem Vestgothernes Konge Ataulph og Kejserens Søster Placidia bragte atter et Forbund istand; Spanien blev ved Gothernes kraftige Bistand for Størstedelen tilbageerobret fra de i dette Land iadtrængte germaniske Stammer, Vandaler og Svever, og gjengivet Romerne, til Løn for hvilket Vestgotherne af disse fik en Del af det sydlige Gallien med Hovedstaden Tolosa; et halvt Hundrede Aar efter denne Tid (c. 470) betænkte de sig imidlertid ikke paa selv at tage Spanien; Vandalerne, deres farligste Modstandere, vare allerede Aar 429 gaaede over til Afrika for der at vinde et Rige, og Sveverne, der nu efter Vandalerne's Bortgang troede at kunne optræde som Spaniens Beherskere, maatte underkaste sig de fremtrængende Gothe, hvis Rige saaledes strakte sig fra Loire til Gibraltarstrædet. I Aaret 710, da Araberne stode rede til at betræde Spaniens Jordbund og saaledes fra denne Side bane sig Vejen til Hjertet af Europa, vare Vestgotherne imidlertid indskrænkede til Besiddelsen af selve Spanien, da Størstedelen af de galliske Besiddelser forlængst var aftraadt til Chlodevig, Stifteren af det frankiske Monarki.

Den store Folkevandring var ikke forbi med Vestromerrigets Fald; længe efter denne Tid se vi Folkene trænges og trykkes uafsladelig, det ene ligesom tynger paa det

andet, der atter for at faa Luft skaffer sig Plads, hvor Lejligheden byder den; ja de sidste Dønninger af hine hid og did bølgende Folkebevægelser spores endnu helt ind i Karl den stores Dage; de germanske Stammer bryde frem mod Vesten og Syden og afløses af Slaverne, der trænge paa fra Østen indtil Elben og Donau; man var langtfra kommen til Ro, da ikke utydelige Tegn varslede om en ny og hidtil uhørt Folkevandring fra Syden, fra Middelhavets Kyster, en Begivenhed, der altid vil staa som et af de mærkeligste Vendepunkter ikke blot i den politiske Historie, men, hvad mere er, i hele Datidens europæiske Civilisation, der i sine Forgreninger i det mindste i visse Retninger af den menneskelige Viden har forplantet sig lige til vor Tid, der altid vil mindes Araberne som de egenlige Bærere af Datidens hele Kultur. — Araberne vare paa den ene Side blotte Erobrere, som Germanerne, men ved Siden heraf gaar der gjennem Arabernes hele Historie en umiskjendelig Tendens af en moralsk-sædelig, i alt Fald religiøs og forædlende Natur, hvorpaa vi forgjæves ville søge et eneste Exempel hos de raa barbariske Horder, der ved denne Tid tumlede sig om i Europa. — „Arabernes Indtrængen har et særeget Præg. Lysten til at erobre og til at omvende findes forenede deri. Indfaldet foretoges for at erobre Lande og for at udbrede en Tro. Der er en stor Forskjel mellem denne og Germanernes Bevægelse. I den kristne Verden ere den geistlige og verdslige Magt adskilte. De Mennesker, der tragte efter at gjøre Erobring, føle ingen Trang til at udbrede en Tro; de vare blevne Kristne, men ikke Missjonærer.

Araberne vare derimod baade Erobrere og Missjonærer. Ordets og Sværdets Kraft var hos dem nedlagt i de samme Hænder; den arabiske Folkevandring fik netop herved en vidunderlig Styrelse; da den foretoges med moralske Begreber og Lidenskaber, beholdt den strax en Glands og Storhed, som den germanske Folkevandring manglede; den udviklede sig med større Kraft og Begejstring og gjorde et ganske andet Indtryk paa Menneskenes Gemyt*).

I Vestgothernes Rige rasede Tronstridigheder; Roderich formaaede med Nød og Neppe at holde sig mod sin Forgængers Sønner, og uvis kunde Kampens Udfald ikke længe forblive, efter at Araberne paa disse sidstes Indbydelse indfandt sig som villige Allierede. Musa, Statholderen i Afrika, sendte sin Feltherre Tarik til Spanien; med 12,000 Stridsmænd slog han den langt overlegne vestgothiske Hær (711); Roderich med Kjernen af sit Ridderskab omkom, og i ustandselig Fart oversvømmede Sejrherrerne hele Spanien indtil de kantabriske Bjerge og Pyrenæerne; de spanske Kristne maatte betale Tribut, men beholdt for Resten deres Tro, Love, Sæder og Skikke uanfægtede af Erobrerne, der i det hele optraadte med megen Mildhed og Tolerance. — Resten af de slagne Vestgothier trak sig tilbage til Asturiens Bjergdale, hvor de i lang Tid hævdede deres Uafhængighed og dannede Kjernen til de senere kristelige Kongeriger i Spanien. Om trent ved samme Tid (717) havde Araberne i Asien gjort

*) Guizot: Den europæiske Civilisations Historie S. 73.

et nyt Forsøg mod Konstantinopel baade tillands og tilvands, men med ligesaa ringe et Resultat, som de foregaaende Gange; den græske Ild øvede sine gamle Underværker. Europa maatte opgives fra denne Side, medens dets Erobring fra Vesten syntes ulige lettere: Pyrenæerbjerget var neppe uoverstigeligt, med Erobringen af Frankernes Rige i Gallien syntes Arabernes Herredømme og dermed Islams Udbredelse over hele Europa at være sin Fuldendelse nær. Med en Hær paa henved en halv Million Krigere trængte den arabiske Emir op i Frankerig lige til Loire; men i Nærheden af Poitiers traadte Karl Martel ham imøde; efter en rasende Kamp brød Frankerne ind i Sarazenernes*) Lejr, Fjenderne flygtede i vild Uorden, og den kristelig-germanske Verden i Vesten aandede friere, efter at denne første store Fare var bleven besværgt; vel indfandt Araberne sig atter efter nogle Aars Forløb, men med ligesaa lidet Held som første Gang, og Karls Søn, Pipin, lykkedes det ganske at fordrive dem fra Frankerig; at Karl den store yderligere indskrænkede deres Grændser, idet han gik over Pyrenæerne og fratog dem en betydelig Landstrækning, er bekjendt nok.

Det arabiske Spanien styredes i Begyndelsen af Khalifen af Damaskus's Statholder, men da i Aaret 750 Ommyahderne styrtedes af Abbassiderne, flygtede Abdherraman, et Medlem af hin Familie, til sine Trosfæller i Spanien,

*) Sarazener α : Østerlænder, den oprindelige Benævnelse for Araberne i Europa; paa Korstogenes Tid betegnes med dette Navn Muhamedanerne overhovedet, Tyrker og alle ikke-kristelige Folk, med hvilke Korsfarerne kom i Berørelse.

hvor han grundede et uafhængigt Herredømme, et eget Khalifat med Hovedsædet Kordova, og fra den Tid eksisterer der saaledes tvende Khalifater, et vesterlandsk i Spanien under Ommyahderne og et østerlandsk under Abbassiderne. — Hvad selve Spanien angaar, da falder dette fra nu af i tvende Dele: det arabiske Spanien og det kristelige Spanien, og dette Forhold vedligeholder sig i de følgende syv Aarhundreder, i hvilke dets Historie drejer sig om Udviklingen og Dannelsen af flere selvstændige Smaastater, dels kristelige, dels arabiske i indbyrdes evindelige og blodige Fejder om Overherredømmet. Langsom og møjsommelig under mange Kampe, paa begge Sider lige heltmodige og ridderlige, bane hine sig Vejen stedse videre mod Syd, og Maurerne maa tilsidst ligge under for det kristne Sværd; medens nemlig Khalifatet i Kordova efterhaanden opløser sig i en Mængde mer eller mindre uafhængige Smaastater, samle de kristne Vestgothier sig i tre til fire større Stater, der dels hver for sig dels forenede i Tidernes Løb overvælde de svagere mauriske Stater for derpaa tilsidst at forenes til ét større Rige, det nuværende spanske Monarki under ét Hoved, Karl 1. (5.) fra 1516*).

I Asturiens Bjergdale fandt de flygtende Vestgothier et sikkert Tilflugtssted for deres Forfølgere; her dannede sig Kongeriget Asturien, der ved Enden af det 9de

*) Den ved Ferdinands og Isabelles Giftermaal tilvejebragte Forening mellem Aragonien og Kastilien var kun nominel; begge herskede hver for sig selvstændig i sit Rige, uden at der i Bestyrelsen var Tale om nogetsomhelst Fællesskab; Enheden og den fuldstændige Forening indtræder først med Karl 1stes Tronbestigelse.

Aarhundrede strakte sig fra det biscayske Hav til Douro, ogsaa senere, da Residensen blev forlagt fra Oviedo til Leon, kaldet Kongeriget Leon. Under Karl den stores svage Efterfølgere faldt den af ham erobrede spanske Mark i tvende Grevskaber, Barcellona og Navarra; Greverne i det sidstnævnte Landskab antog Kongetitelen; der fandtes da saaledes dengang i Spanien tvende kristelige Kongeriger. Ved Aar 1000 var Sancho Mayor Konge i Navarra; han havde ved heldige Krige med Maurerne forøget sit Kongerige med saa betydelige Landstrækninger, at hans tre Sønner modtog i Arv efter Faderen hver sit Kongerige, nemlig Kastilien, Aragonien og Navarra; til Kastilien kom senere Leon ved Arv, og Navarra forenedes med Aragonien saaledes, at det kristne Spanien ved Aar 1100 bestod af Grevskabet Barcellona (senere Katalonien), Kongeriget Aragonien med Navarra og Kongeriget Kastilien med Leon; hertil kom endnu Kongeriget Portugal, dannet af den tidligere af den kastilianske Konge fra Maurerne erobrede Landstrækning i Vest.

Ommyahdernes Dynasti var Spaniens gyldne Tid; Kunster og Videnskaber blomstrede, Handel, Industri og Vindskibeligthed i de mangfoldigste Retninger udviklede sig til en Højde, som Spanien ingensinde før eller efter den Tid har naaet. Kalifatet i Kordova ophørte 1031 med den sidste Ommyahdes Tronfrasisgelse; Riget opløste sig i mange Smaastater, som Malaga, Toledo, Saragossa, Valencia, Murcia, Sevilla m. fl., en Omstændighed, der i høi Grad maatte lette de Kristne Gjennemførelsen af deres Udvidelsespolitik, med andre Ord, at trænge Maurerne ud af Spanien og

saaledes blive Eneherrer i det Land, de fordum kaldte deres. De kristne Fyrster og Folk vare lige begejstrede for denne Plans Iværksættelse, der yderligere begunstigedes af den saavel i politisk som i religiøs Henseende indtraadte Spaltning hos de spanske Arabere. — Ferdinand, den første Konge i Kastilien (1034—66), trængte sejrrig frem mod Vest og mod Syd, hvor han frarev Maurerne det ene Stykke Land efter det andet; den nordlige Halvdel af det nuværende Portugal med Stæderne Porto og Koimbra faldt i hans Hænder, medens Fyrsterne i Toledo, Sevilla og andre arabiske Smaastater bleve ham skatskyldige. Ferdinands Rige forekom ham for stort til at beherskes af en Konge, han lod sig kalde Kejser af Spanien, et Exempel, der efterfulgtes af hans Søn og Efterfølger Alphons (Alonso) 6, der erobrede Toledo, som han gjorde til Hoved- og Residensstad for det kastilianske Rige, og Floden Tajo var nu Sydgrænsen for det kristne Spanien; den sidst erhvervede Landstrækning blev kaldet Ny-Kastilien*) i Mod-sætning til Gammel-Kastilien, der forblev Navnet for det nordligere og tidligere vundne Gebet.

De mauriske Smaafyrster henvendte sig nu i Fornem-melsen af deres Afmagt ligeoverfor den Fare, der truede fra de Kristne paa alle Sider, til Kongen af Marokko, Jussuf af Morabethernes Dynasti, der havde udstrakt sit Herredømme over hele Nordafrika indtil Ægypten, hvor Fatimiderne havde gjort sig til Landets Herrer; med en uhyre stor Hær brød han op og mødte Kastiliens Konge

*) Kastilien skal have erholdt sit Navn af de mange Kasteller, hvor med de Kristne søgte at dække dette Lands Grændser mod Maurerne.

ved Zelaka ved Badajoz (1087); hele den spanske Kristenhed opbød sine yderste Kræfter for at besværges Stormen, men forgjæves, Jussuf vandt en glimrende Sejr, og Kampen, maaske den blodigste, der nogensinde er udkjæmpet paa spansk Jordbund, syntes i det mindste for en Tid at skulle standse de Kristne i deres Sejrsløb. Til Lykke for disse forfulgte imidlertid ikke Jussuf sit Held, men vendte sig snarere mod sine Allierede, der havde kaldt ham til Spanien, idet han i kort Tid underkastede sig saa godt som alle de mauriske Smaariger, der endnu vare tilbage. de Kristne kunde da i Mellemtiden atter komme til Kræfter; Jussufs Søn, Ali ben Jussuf, maatte vende sine Vaaben mod en ny Skare Troende, Almohaderne (o: de forenede), og de Kristne vare atter i Fremgang; Alphons oprettede saaledes det i Slaget ved Zelaka lidte Tab ved fortsatte Erobringer i Vesten, blandt andet af Lissabon, som maatte opgives af Maurerne.

Her ville vi for et Øjeblik afbryde den lidt tørre Fortælling om den fortsatte Kamp mellem Araber og Kristne, idet vi som et lille oplivende Mellemspil lade oprulle for Læseren et Par Billeder fra hine Tider, der, farvede af Datidens romantisk-eventyrlige Smag, i lidt større og fyldigere Træk i alt Fald kunne tjene til en anskueligere Belysning af det store Drama, der i Aarhundreder paa spansk Jordbund opførtes af de tvende kjæmpende Magter, Evangeliet og Koranen.

Cid*)

er, ligesom Roland hos Frankerne, bleven Nationalhelten i

*) Fød 1026, død 1099.

den spanske Folkedigtning, der med særlig Forkjærlighed netop har valgt sig denne Spaniens mest fejrede Ridder som den mest ophøjede Gjenstand for sin romantisk eventyrlige Behandling. Cids egenlige Navn var Rodrigo Diaz; han bar tvende Tilnavne, det ene Cid (eg. Cid el Battal o: Slagets Herre) gav Araberne ham, det andet Campeador (o: Feltherren) var det Navn, hvorunder han almindelig gik blandt sine Landsmænd. Cids Fader hed Diego, og hans Elskede var den skønne Ximene, hvis Fader havde dræbt Diego af Skinsyge over hans berømmelige Bedrifter og derpaa haanet Sønnen; i en Tvekamp fældede Cid den dumdristige Fornærmer; hos Ximene sejrede imidlertid den barnlige Kjærlighed over hendes Æmhed for sin Elskede, hun anklagede Cid for Kongen som sin Faders Morder, og Ferdinand 1, Kastiliens Behersker, forviste ham fra Hoffet. Denne Modgang formaaede dog ikke at svække Cids højhertede Hengivenhed for sin Konge, hvis forrige Gunst en ny og glimrende Bedrift skulde skaffe ham. Fem mauriske Konger gjorde ødelæggende Indfald i det kastilianske Rige; kun tyve Aar gammel svang Cid sig paa sin tro Stridshingst Babieca, omgjordet med sit frygtelige Sværd Tizona; ledsaget af sine Vasaller drog han ud mod Fjenden, slog og fangede de fem Konger, der sendtes Kongen som en kostbar Gave, til Løn for hvilket han modtog dennes Tilgivelse; Ximene blev nu Cids Brud. — Hans hele Liv var viet til Kampen mod Islams Tilhængere, og de Kristnes Overlegenhed i et længere Tidsrum saavel under Ferdinand som under hans Søn og Efterfølger Alphons 6 skyldtes for den allerstørste Del Cids Kjækhed

og forvovne, næsten eventyrlige Vaabenbedrifter ; intet Under, at Cid i de spanske Romancer besynges som „det spanske Ridderskabs mest glimrende Stjerne og Maurernes Skræk“.

— Ferdinand 1 havde delt sit Rige mellem sine tre Sønner ; ved Cids Hjælp vandt Sancho 2 Overherredømmet over sine Brødre ; efter hans Fald i Belejringen af Staden Zamora besteg hans Broder Alphons 6 Tronen ; Cid var den eneste, der havde Mod til at tvinge Kongen til ved Ed at fralægge sig al Mistanke for Delagtighed i sin Broders Daab, og blev desaaarsag atter forvist fra Hoffet. Ikke destomindre bevarede han sin gamle urokkelige Hengivenhed for Kongehuset og fejdede paa egen Haand i Spidsen for en lille Skare mod Maurerne ; dog da Kongens personlige Uvillie bestandig styrkedes af onskabsfulde og misundelige Bagvaskere blandt Hoffolkene, syntes en Udsoning for bestandig at maatte opgives. Kongen, der i Nøden mangengang maatte ty til den højhjertede Helts Bistand, glemte dog alle Tjenester og gik tilsidst endog saa vidt, at han berøvede ham alt, selv hans elskede Ximene. Cids Langmodighed var endnu ikke udtømt, han fortsatte sin ridderlige Kamp mod de Vantro, idet han aldrig forsømte hver Gang at oversende Kongen den ham tilkommende Del af Byttet. For ret at forhaane ham kaldte Alphons endog alle kastilianske Riddere bort fra hans lille Hær ; Cid hvervede en ny Skare, ja tilsidst da han ikke af egne Midler kunde tilvejebringe det fornødne, tog han end ikke i Betænkning i sin Iver for at erobre Land til sin Herre at iværksætte dette ved en List, der smagte endel af Bedrageri ; for at skaffe Penge tilveje pant-

satte han til Jøderne endel Kister med umyntet Guld; Cid fik Jødernes Penge, Jøderne Cids Kister med — Sand. — Alphons kunde nu ikke længer gjemme paa sin gamle Uvillie, og fra det Øjeblik han rettede det lydelige Udraab til de misundelige Hoffolk: „Denne Cid tjener mig meget bedre end I“, glædede Helten sig ved sin Konges inderigste Venskab, der endmere forhøjedes ved Cids store Vaabendaad, Erobringen af Valencia, der skulde udslette den sørgelige Erindring om Nederlaget ved Zelaka; selv blev han lønnet med Statholderskabet i denne By, hvor han levede indtil sin Død. — Et blandt de mange Exempler paa Cids Højmodighed have vi blandt andet i Fortællingen om hans tvende Døttres Giftermaal med tvende Brødre, Grever af Camori; Kongen havde selv friet for disse; Bejlerne havde imidlertid kun haft Øje for deres Gemalinders store Rigdomme, hvorfor de, saasnart det medsendte Følge forlod dem, paa det skjændigste mishandlede hine for derpaa at bemægtige sig deres Skatte. Da Cid androg Sagen for Kongen, bleve de tvende Riddere befalede at møde til en Kamp med Cid og hans Mænd; saasnart de vare komne indenfor Skrankerne, bleve de af Cids Riddere kastede af Hesten; de maatte give fuld Oprejsning, men Livet skjænkedes de frække Niddinger. Døttrene indtraadte i nyt Ægteskab med tvende Fyrster af Navarra og Barcelona, saa at Cid gennem dem blev Stamfader for de spanske Kongeslægter. — I sin Fortælling om berømte Personligheder dvæler Sagnet gjerne med en vis Forkjærlighed ved en eller anden Gjenstand, levende eller livløs, der har staaet i mer umiddelbar Berørelse med vedkommende Person,

og da meget hellere, naar denne Gjenstand selv til den Glands, den har laant fra sin Besidder eller Herre, medbringer Berømmelsen for en eller anden udmærket Egenkab. For at tage et Par Exempler: Heltesagnene fra den nordiske Hedenold mindes de vidtberømte Sværd Skrep og Tyrping; Alexanders Bucephalus, Rolands Brigliador leve endnu i Efterverdenens Erindring; ja selv de ædle Dyr, der have baaret Frederik 2, for ikke at tale om hans Hunde, have fundet deres Plads i denne Konges Historie; intet Under da, at den trofaste Stridshingst Babieca, der bar den „uovervindelige spanske Helt“ og blev jordet foran Klosteret, i hvilket Cid ligger begravet, samt det berømte Tizona, hans Sværd, berømmes i de Folkesange og Viser, der endnu lyde fra Folkets Mund. — Et nordisk Sagn fortæller, hvorlunde Prinds Hamlet i sin Strid med Brittekongen for at rekrutere sit i det sidste Slag ilde medtagne Mandskab fandt paa den List at lade sine døde Soldater kæmpe, idet han opstillede Ligene fuldt rustede ved Stiver, dels tilfods ved en Hlob Stene, dels til Hest bundne paa Hesteryggene. Ogsaa Cid maatte kæmpe efter sin Død; en Skare Maurer vilde tage det tabte Valencia tilbage, Heltens Lig i den velbekjendte Rustning med Tizona i Haanden blev da, fortælle de spanske Krønikeskrivere, placeret paa hans Stridshingst Babieca; det blotte Syn af ham var nok til at jage Maurerne paa Flugt. — Endnu den Dag i Dag fejres den berømte Helt i de saakaldte Cid-Romancer, der, om de end fremtræde i en lidt moderne og forynget Skikkelse, dog ingenlunde fornægte Præget af de gamle Folkesange og Viser, i hvilke den nærmeste

Eftertid har besunget hans Bedrifter. Senere have baade spanske og franske Digtere fra Sagnene om Cid hentet Stoffet til flere af deres Dramer. Endnu i Begyndelsen af dette Aarhundrede maa Digtningen om Cid have været regnet til den spanske Literaturs skjønneste Prydelser. Følgende herhen hørende Træk ville vi saameget hellere anføre, som Cid ogsaa er kommen til at spille en lille, rigtignok meget middelbar Rolle i vort eget Fædrelands Historie. Det er bekjendt, at vi i Aaret 1808 havde spanske Tropper her i Landet under General Romanas Befaling i fransk Tjeneste under Marskalk Bernadottes Overkommando. Efterretningen om Kong Josephs Tronbestigelse i Spanien og Spaniernes Misstemning imod denne var endnu ikke naaet til Romana og hans Folk; det strengeste Opsyn fra Franskmændenes Side forhindrede al Meddelelse. Man fandt da paa følgende Udvej: En katholsk Gejstlig ved Navn Robertson tilbød sig at gaa til Danmark for at aabne en Forbindelse med Romana; da det imidlertid befrygtedes, at en ordenlig Fuldmagt let kunde have skadelige Følger, medgav man ham blot et spansk Vers, der skulde minde Romana om en Tildragelse, der havde fundet Sted mellem ham og den forrige engelske Gesandt i Spanien*).

*) Da den engelske Gesandt Frere under sit Ophold i Madrid vilde gjøre sig bekjendt med den spanske Literatur, havde Romana isærdeleshed anbefalet Digtet om Cid til hans Opmærksomhed, og da han nogen Tid efter besøgte Gesandten, meddelte denne ham en Conjectur om en forbedret Læsemaade i V. 2348, der i høj Grad tiltalte Romana (F. Schjerr, Hist. St. 1 D. p. 14). Digtningen om Cid (poema del Cid) er oversat paa Svensk af en finsk Videnskabsmand Estlander.

Slaget ved Zelaka.

Just som begge Hære, den kristne og arabiske, paa Sletten ved Zelaka stode rede til at optage Kampen med hinanden, modtog Alphons en Skrivelse fra Jussuf, der overlod ham Valget enten at antage Islam, betale Tribut eller kæmpe. Alphons lod svare: Gaa og sig til Din Herre: Han maa ikke skjule sig; i Slaget ville vi træffe hinanden. I Sandhed — et ridderligt Svar, havde det ikke været en Maske for en saare uridderlig Handling. — For at træffe en Aftale med sin Fjende om Dagen til Slaget gjorde Alphons Jussuf opmærksom paa, at den næste Dag, Fredagen, var Moslemims Festdag, den følgende Løverdags Jødernes Sabbath, der i stort Antal gjorde Tjeneste i hans Hær, og hvis religiøse Fest han nødigt vilde forstyrre; den derpaa følgende Dag, Søndagen, frembød for de Kristne en lignende Betænkelighed; Mandagen derimod vilde vel konvenere begge Parter. Jussuf aner ikke Uraad og gaar villig ind paa Forslaget. — I den rimelige Beregning, at Maurerne nu sorgløst vilde fejre deres Festdag uden at frygte nogen Forstyrrelse fra de Kristnes Side, traf Alphons alle Foranstaltninger til at begynde Kampen netop denne Dag, da han kunde vente at finde Fjenden aldeles uforberedt. Jussuf var imidlertid i Tide bleven advaret; Maurerne stode fuldt slagfærdige, da Alphons pludselig stormede frem. Kampen vaklede en Stund, og hist og her begyndte endog Fjendernes Rækker at opløse sig og søge Frelse i Flugten; men Jussufs Kjerne-tropper, som han havde gjemt til det sidste afgjørende Øjeblik, standsede de fremtrængende Kristne, og disses

Nederlag var fuldstændigt; efter den heltemodigste Modstand undkom Alphons med 500 Ryttere. Den arabiske Historieskriver angiver de Kristnes Tab til 90,000 Døde; de afskaarne Hoveder af alle Kristenlig var det Sejrstegn, Jussuf sendte omkring til de mauriske Stæder.

Vi optage her igjen Fortællingen om den historisk-politiske Udvikling af det spanske Monarki og dettes endelige Samling under den idelig fortsatte Kamp med Maurerne, idet vi indskrænke os til at berøre de væsenligste Hovedtræk. Som ovenfor omtalt, havde baade Ferdinand og hans Søn Alphons gjort betydelige Erobringer fra Maurerne i Vesten; disse Landstrækninger overlod den sidste til sin Svigersøn, en fransk Grev Henrik af Burgund. Dennes Søn, Alphons 1, hævdede den allerede af Faderen vundne Uafhængighed af Kastilien og antog snart derefter Titel af Konge i Portugal*) efter at have besejret fem mauriske Konger**) i det blodige Slag ved Ourique***) (1139). Ved Siden af Portugal og Kastilien vandt nu ogsaa Riget Aragonien i Betydning navnlig under sin krigerske Konge Alphons 1 (el batallador), der ved sine glimrende Kampe med Araberne betydelig udvidede Rigets Grændser; Datteren af hans Broder og Efterfølger, Petronella, ægtede Raimond Berengar af Catalonien, der saaledes forenede Aragonien og Catalonien til ét Rige. — I Midten af det 12te Aarhundrede se vi da Spanien delt i en nordlig

*) Navnet kommer af portus Gallorum, den romerske Benævnelse paa Porto, Landets vigtigste Stad.

**) Deraf de fem Skjolde i det portugisiske Vaaben.

****) Ved den algarviske Grændse.

Halvdel med de kristne Riger: Kastilien, Aragonien, Portugal og Navarra, dette sidste dog snart i Afhængighed af Aragonien, snart af Frankerig, og en sydlig Halvdel med de mauriske Riger: Valencia, Murcia og Sevilla, der, oftere angrebne og bragte i Afhængighed af de Kristne, dog endnu stedse stode truende fra denne Kant.

Fra Begyndelsen af det 13 Aarhundrede hævede det kristne Spanien sig til en afgjort Overvægt over det arabiske, og den af den forenede Kristenmagt ved Navas de Tolosa i Sjerra Morena tilkæmpede Sejr, tilføjede Maurerernes Herredømme i Spanien et Knæk, som det neppe nogensinde mere forvandt; kun det sydlige Kyststrøg var endnu i deres Hænder, og selv her var Granadas Fyrste kun en Vasal af den kastilianske Konge, hvem han maatte betale Tribut og yde Hærfølge. I Slutningen af det 14 Aarhundrede førte Portugiserne endog deres Vaaben mod Maurerne ud over Halvøens Grændser til Afrika, hvor der ved Erobringen af Fæstningen Ceuta lagdes Grunden til det portugiske Herredømme paa den anden Side af Strædet. Da Aragonien og Kastilien med forenede Kræfter vendte sig mod det sidste mauriske Rige Granada, maatte dette bøje sig for Overmagten, og de spanske Araber rejste sig ikke mere; i Aaret 1492 laa den sidste Rest af det aarhundredergamle Maurerrige i Spanien for den stolte og bydende Erobrers Fødder; de Kristnes Herredømme over den pyrenæiske Halvø var ubestridt. Maurerne maatte antage Kristendommen eller forlade Landet; Inquisitionen, denne frygtelige Domstol i Trossager, rasede mod Kjættene, Jøder og Maurer uden Forskjel; de overvundnes

Trængsler stege med hver Dag, Had, Forfølgelse og Mistro forberedte, hvad mangan Gang Ild og Sværd fuldendte. Begrebet Nationalitet, national Berettigelse var i hine Tider*) end ikke kjendt af Navn; Undersaatterne havde deres Sprog, Love, Tro, ja deres Sæder og Skikke kun af Kongens Naade; behagede det denne at ville det anderledes, maatte enhver i Egenskab af Undersaat ubetinget lyde; den mauriske Propaganda skulde sporløst forsvinde; en Maurer paa spansk Jordbund skulde i et og alt være og leve som spansk Undersaat; hele sit Liv, sit Sprog, sit Navn, sin Klædning skulde han indrette paa spansk. Philip 2s ægte katholske og suveræne Samvittighed lod ham da endelig til nøjagtig Efterlevelse diktere følgende kategoriske Dekret, hvis enkelte Bestemmelser i det væsentlige vare følgende: „Det skulde forbydes dem (o: Maurerne) at tale og skrive arabisk, i hvis Sted de skulde betjene sig af Kastiliansk; heller ikke maatte de beholde deres Slægtnavne, men skulde ombytte dem med Kastilianske, og alle Adkomstbreve og Retsdokumenter erklæredes for ugyldige, naar de ikke vare udfærdigede paa Kastiliansk. Men da der maatte indrømmes et heit Folk Tid til at for-

*) Der skulde endnu hengaa Aarhundreder, inden blot en dunkel Forestilling om Folkenes Nationalitet og Hensynet til samme fandt Indgang hos Regeringerne; i Begyndelsen af det 19 Aarhundrede var der endnu ikke Tale om en saadan Ting; det faldt saaledes neppe nogen af Wienerkongressens Medlemmer ind ved Ordningen af det europæiske Statssamfund at tage mindste Hensyn til Folkenes Sprog og Nationalitet. Oprettelsen af Kongeriget Nederlandene er herpaa et af de mest slaaende Exempler.

andre sit Sprog, fastsattes tre Aar som det Tidsrum, efter hvis Udløb Bestemmelsen skulde træde i Kraft; det skulde paalægges dem at ombytte deres Nationaldragt med den spanske; men da den østerlandske Klædedragt var stærk forziret og meget kostbar, skulde det være dem tilladt at bruge deres nuværende Klæder ét Aar endnu, hvis de vare af Silke, og to Aar, hvis de vare af Bomuldstøj, hvilket almindelig brugtes af de fattigere. Desuden skulde alle Kvinder, baade de unge og de gamle, fra Lovens Kundgjørelse gaa med blottet Ansigt, en forargerlig Ting blandt Mohamedanerne. Deres Vielse skulde foretages offentlig efter de kristelige Former, og paa Bryllupsdagen skulde Dørene til deres Huse staa aabne, for at enhver kunde gaa ind og se, at de ikke betjente sig af hellige Ceremonier. Endvidere skulde de afholde sig fra de nationale Sange og Danse, hvormed de plejede at højtideligholde deres huslige Fester, og endelig skulde det, da der var kommet nogle højst taabelige Rygter i Omløb om at de varme Bade, som de indfødte vare vante til at benytte sig af, misbrugtes til sanselige Udsvævelser, paalægges dem at ødelægge de Kar, hvori de badede sig, og ikke benytte sig af andre i deres Sted bagefter*). — Moriskerne**) rejste sig mod deres grusomme Plageaander, men Kongens Halvbroder Don Juan d'Austria undertrykkede Opstanden med blodig Strenghed; 100,000 af dem udjog man af Landet, og under Philips Søn og Efterfølger Philip 3 havde

*) Prescott, Philip 2.

**) De Maurer, der efter deres Riges Undergang nødtvungne havde antaget Kristendommen.

Resten samme Skjæbne; rigtig gode Kristne kunde disse Islams Tilhængere dog aldrig blive, mente den spanske Gejstlighed i sin fanatiske Trosiver. Hele Spanien var da nu blevet grundig katholsk, men Landets materielle Velfærd, dets blomstrende Agerdyrkning, Handel, Industri og Vindskibeligbed gik med de flygtende Maurer sin snare og visse Undergang imøde. Blandt Alpujarrasbjergene i Granada leve endnu nogle faa Hundreder som Katholiker men med Bibeholdelse af deres Fædres Sæder og Skikke.

b. Araberne i Italien.

Allerede fra Midten af det 7 Aarhundrede, da Araberne havde grundet deres Herredømme i Nordafrika, havde Sicilien gjentagne Gange været hjemsøgt af disse Folk fra Østen, der fra alle Kanter ligesom omspændte Europa for ogsaa her at skaffe Islam Indgang, saavidt deres Sværd kunde række. — Ligesom i Spanien var det ogsaa her indre Uroligheder og Partikampe mellem de Styrende indbyrdes, der i Aaret 826 foranledigede deres fra nu af stadige Indblanding, der efter et Aarhundredes blodige Kampe endte med Øens fuldstændige Underkastelse som arabisk Provinds med en Emir eller Statholder i Spidsen. Siciliens Beboere havde ingen Grund til at beklage sig over dette Herskerskifte; ligesom andensteds, hvor Araberne i Kraft af Erobrernes Ret herskede over Landene, vandt ogsaa her deres milde og tolerante Regimente ikke blot ligeover for de undertvungnes Love, Forfatning, Sæder og Skikke, men ogsaa i Religionsanliggender, dem snart Beboernes Hengivenhed, der tilmed maatte voxer i

samme Forhold som Landet under deres ligesaa humane som vise og dygtige Forvaltning hurtig naaede en Grad af Kultur og materielt Velvære, der tidligere under den byzantinske eller græske Kejser som Øens Herre neppe var kjendt af Navn. Ikke blot rejste sig de prægtigste sarazenske Slotte, en Mængde Stæder med udmærkede Fabriker; den frugtbare Ø blev nu, hvad den forlængst havde ophørt at være, ved en flittig og forstandig Dyrkning af Jorden et af Europas rigeste Kornkamre; hidtil ukjendte Produkter bragtes af Araberne til Sicilien, der fra nu af frembød det usædvanlige Skue af Sukker- og Bomuldsplantager, medens samtidig en livlig Handel og Samfærdsel med nære og fjerne Lande gjorde Øen til en af hin Tids mest søgte Markedspladse. — Syrakus var trods de voldsomme Rystelser og Omvæltninger, denne Stad fra de ældste Tider af sin Tilværelse havde undergaaet, dog endnu stedse at anse for Siciliens største og rigeste Stad.

Mange Aarhundreder før de Begivenheder, vi nu ere ifærd med at skildre, nemlig Aar 212 f. K., erobrede den romerske Feltherre Marcellus Syrakus trods Mekanikeren Archimedes's sindrige Forsvarsmaskiner; det var her Romerne, der vare Sejrherrer, Grækere de besejrede; 879 e. K. skulde Syrakus friste en lignende Skjæbne, men denne Gang vare Sejrherrerne Araber, de besejrede atter Græker, det vil da sige, Sicilien var en Provinds af det østromerske eller græske Kejserdomme. Denne Syrakus's Belejring frembyder ikke faa af de grupvækkende Scener, som Historien ikke saa sjelden beretter at have fundet Sted, hvor

de belejredes Modstand saa at sige voxer i Haardnakkethed og Bitterhed i Forhold til som alt Haab om en heldig Udgang synes at briste; et helt Aar udholdt man Belejringen, skjøndt den frygteligste Hungersnød alt længe havde raset indenfor Murene; de sædvanlige Levnetsmidler vare forlængst gaaede op, man opholdt da Livet ved den sparsomme Nydelse af Urter og Læder; ja tilsidst var en Dejj, der tilberedtes af de malede Ben af det fortærede eller faldne Kvæg, det eneste, hvormed de ulykkelige endnu en Stund søgte at friste den rasende Hunger, naar man ellers nødigt vil fæste Lid til Fortællingen om, at Forældrene til Slutningen slagtede og fortærede deres egne Børn. — Fra Sicilien havde Araberne imidlertid ogsaa udstrakt deres Herredømme over Sardinien og Corsika, hvilke tvende Øer dog snart igjen tabtes, da den førstnævnte maatte overlades Pisanerne, ligesom Genueserne fratog Araberne Corsika. — Den græske Statholder paa Sicilien havde efter Øens Erobring opslaaet sin Residens i Nedreitalien; hans Forfængelighed tillod ham imidlertid ikke derfor at opgive den vante Titel af Herre af Sicilien; for saalænge som muligt at hævde denne kaldte man Nedreitalien „Sicilien paa denne Side Strædet“, hvad der sandsynligvis har foranlediget Benævnelsen for begge de nævnte Landsdele: „Kongeriget begge Sicilierne“.

Aldrig saasart vare Araberne komne i Besiddelse af Sicilien, før de begyndte snart som Sørøvere, snart som de italienske Fyrsters Bundsforvante at gjæste det øvrige Italien. Dette falder ved denne Tid c. 1000 i tvende Dele; Kongeriget Italien, der indbefattede den nordlige

Halvdel, og den sydlige Halvdel eller det græske Italien. Det førstes Behersker var Tysklands Konge, der fra Aar 962 førte Titelen af Konge af Italien og romersk Kejser; det sidste var endnu en Del af det østromerske eller græske Rige og styredes af den græske Feltherre, der havde Befalingen over Landets Troppemagt. De tvende Kejseres Overherredømme var imidlertid ikke stort andet end et blot Skin; medens nemlig det nordlige Italien ved denne Tid viser den successive Tilblivelse af en hel Del uafhængige Smaastater, der hver for sig stræbte at hævde en vis Selvstændighed ligeover for den kejserlige Overhøjhed, møder os i det sydlige Italien det selvsamme Forhold; den græske Statholder (Patricius, senere Katapan) benyttede sin ophøjede Stilling til i alle Maader at unddrage sig sin Herre og Kejsers Magtfuldkommenhed; mod Erlæggelsen af en aarlig Tribut skaltede og valtede han forresten efter Behag; Befalingsmændene i de større Stæder fulgte i deres Forhold til Katapanen kun altfor gjerne det af ham givne Exempel, de kaldte sig Hertuger, og som tre selvstændige Smaastater fremstode snart de græske Hertugdømmer Neapel, Gaeta og Amalfi. — Af Longobardernes Rige fandtes endnu betydelige Levninger i Nedreitalien; af det tidligere Hertugdømme Benevent udviklede sig tre selvstændige longobardiske Fyrstendømmer: Benevent, Capua og Salerno. Saaledes tumlede sig mellem hinanden Grækere og Longobarder i det stridige Herredømme over Nedreitalien, medens samtidig en tredie Magt, Araberne, trængte ind i Landet for at sætte Kronen paa Forvirringen. — Den tyske Konge, Otto 2, den tredie i Rækken af det sachsiske

Dynasti, saa dels i sit Giftermaal med en græsk Prindsesse Theophania, dels i sin Imperatortitel en grundet Adkomst til ogsaa at herske i Nedreitalien; den romerske Kejsers Overhøjhed over Landet maa imidlertid have forekommet alle Parter lige ubehagelig, de fordums Fjender, Grækere og Araber, der tidligere revs om Herredømmet i Nedreitalien, forenede sig nu mod den fælles Usurpator og slog ham ved Basantello i Nærheden af Tarent (982); Kejseren undkom til Strandbredden og havde kun sin store Svømmefærdighed at takke for sin Frelse. Af de mange Tog til Nedreitalien, som Araberne foretog fra Sicilien, ville vi her lidt omstændeligere fortælle det, som fandt Sted i Aaret 1016: „En stor saracensk Flaade forlod det nævnte Aar Sicilien og styrede mod de italienske Kyster; Flaaden løb ind og kastede Anker i Bugten ved Salerno. Her landsattes en Mængde Araber, der lejrede sig paa en græsrig Slette mellem Staden og Havet og, opfyldte med Foragt for en Fjende, de saa ofte havde besejret, ikkun tænkte paa at udhvile og forfriske sig. Over Salerno herskede dengang Waimar den store, der havde vægret sig ved at betale den Skat, som de salernitanske Fyrster plejede aarlig at yde Sarazenerne. Nu, da Waimar af Frygt for ellers at udsætte Landet og Staden for Plyndring og Ødelæggelse, endelig troede at burde give efter for Arabernes Fordringer og allerede havde givet Befaling til at sammenbringe og afsende Pengene, fremstillede 40 overmaade høje og dejlige Pillegrimme sig for ham. De vare Dagen for paa et amalfitansk Skib ankomne fra Palæstina og stode i Begreb med at forlade Staden for at vende tilbage

til deres Fædreland, Normandiet. Kraftigen forestillede de Waimar det usømmelige i, at Kristne skulde yde Tribut til Vantro, noget, der desuden var enhver tapper Mand uværdigt; de bade ham om at give dem Heste og Vaaben for at kæmpe mod Sarazenerne. Den longobardiske Fyrste lod sig henrive af deres mandige Tale og bevilligede deres Anmodning, og, fulgte af Waimars Krigere, overfaldt de normauniske Pillegrimme Araberne, hvoraf mange dræbtes, og de øvrige kun reddede sig ved at svømme til deres Skibe^(*). — Paa Sicilien stødte Normanner og Araber første Gang sammen i Aaret 1038**), da den østromerske Kejser, hvem det var yderst magtpaaliggende at vinde Sicilien tilbage, ved Hjælp af en Skare Normanner, som den nysnævnte Waimar paa Forlangende overlod ham, satte sig i Besiddelse af Messina. Grækernes tapre Allierede besejrede derpaa Sarazenerne i den ene Træfning efter den anden, bestandig kæmpende mod Overmagten, som i Slaget ved Traina, da efter Fortællingen 300 Normanner jøge 15000 Fjender paa Flugten. Grækernes Havesyge og Uredelighed ved Plyndringen af den arabiske Lejr, hvis store Bytte de forbeholdt sig selv uden Tanke om at dele med dem, de skyldte Sejren, bragte et spændt Forhold tilveje mellem de fordums Allierede, og Normannerens Plan gik for Fremtiden ud paa at udslætte ethvert

*) T. Schjern, Hist. St. 1 D. p. 355—56.

**) Allerede tidligere, i Begyndelsen af det 9 Aarhundrede, havde disse tvende Folk lært hinanden at kjende, da Normannerne første Gang plyndrede de spanske Kyster under Ommyahden Abdborraman 2's Regering i Aaret 822.

Spor af det græske Herredømme paa Halvøen, der ogsaa efterhaanden ganske faldt i deres Hænder, da Normannen Robert Viscard*) (ø: den snilde) „denne Achilles i Strid og Odysseus i Snildhed“, kraftig understøttet af sin Broder Roger, erobrede den ene faste Stilling efter den anden og derpaa efter Indtagelsen af den sidste græske Stad Bari antog Titelen af Hertug af Apulien og Kalabrien. — Aar 1060 gjorde nysnævnte Roger sit første Besøg paa Sicilien, der fik sin store Betydning som Forspillet for de mange blodige Fejder mellem Normanner og Araber, der efter 30 Aars Forløb endte med Øens fuldstændige Underkastelse af hine. Da Roger landede paa Sicilien, havde tvende Alkader, der egentlig kun fungerede som Befalingsmænd i de enkelte Stæder og Distrikter under Emirens Overhøjhed, opkastet sig til Tyranner og delt Øen imellem sig, idet hver enkelt kun spejdede efter det gunstigste Øjeblik til at tilrive sig det hele. — Under saadanne Forhold var en erobrelysten Nabos Indblanding let forklarlig, og Roger var ikke sen med at benytte det givne Vink; han sejlede over til Sicilien og slog Araberne. Paa et nyt Tog ledsagedes Roger af sin Broder Robert Viscard, der udbød Leding i hele Apulien og opmuntrede Normannerne til „at befri de katholske Kristne, der sukkede som Sarazenernes Trælle, og til at hævne den Fornærmelse, som Herren derved led“. Messina, der igjen var faldet i Arabernes Hænder, blev atter frataget dem, og Arabernes Flaade, der laa samlet i Strædet, sejlede ved Efterretningen herom

*) Viscard er isl. viskr.

tilbage til Palermo. Begge Brødrene gennemstrefede nu Øen i alle Retninger, og, hvor de drog frem, „flygtede Indvaanerne for dem, ligesom Voxet smelter for Ilden“, den ene glimrende Sejr afløste den anden, undervejs indfandt sig fra alle Steder Alkader i ydmyg Underkastelse og med rige Foræringer.

Robert Viscard vendte nu tilbage til Calabrien for atter at optage Kampen med Grækerne paa Fastlandet, medens den utrættelige Roger ene fortsatte sit Erobringstog paa Øen; i Aaret 1063 tilføjede han saaledes ved Floden Cerami Araberne et frygteligt Nederlag, Moslemim „opløste sig, ligesom tætte Skyer sønderrives af de stormende Vinde eller ligesom Fugleskarer adskilles af de pilsnare Høge“. Palermos Belejring og Overgivelse til begge Brødre var Slutningsakten af det blodige Drama (1071); Roger erholdt som Vasal Sicilien til Lehn af sin Broder som et Grevskab. Da den normanniske Linie paa Fastlandet var uddød med Hertug Vilhelm (1127), forenede Sønnen af Siciliens Erobrer, Roger 2, Herredømmet over Neapel og Sicilien; 3 Aar derefter (1130) antog han med pavelig Stadfæstelse Titelen: Konge af Sicilien og Hertug af Apulien og Calabrien, og opslog sin Residens i Palermo. — Endnu ind i det 13 Aarhundrede vidste de sicilianske Araber at hævde deres Berømmelse som de egenlige Repræsentanter for Datidens videnskabelige og kunstneriske Dannelse, som overhovedet for en forfinet højere Livsnydelse; fattedes der os end andre Exempler herpaa, behøve vi blot at minde om den Forkjærlighed i flere Retninger, der blev dem til Del fra den højtbegavede Hohenstauffer

Frederik 2, hvis Hof var et Samlingssted for de mest berømte arabiske Lærde, for ikke at tale om de sarazenske Kvinder, der ved deres Talenter og udmærkede Færdighed i Dans eller Sang afløkkede den romerske Kejser mangt et Elskovskvad

III. Arabernes Indflydelse paa den kristelige Middelalders Aandskultur og Civilisation overhovedet.

Vi vide, at de Tog, der gennem tvende Aarhundreder foretoges af de vesterlandske Kristne til det hellige Land, fuldstændig forfejlede det egenlige Formaal, Jerusalems og dermed Palæstinas Erobring fra de Vantro; og dog lode disse Folkevandringer mod Østen af Tusinder af fromme Korsfarere sig ikke uden Vidnesbyrd i Retningen af mange Forhold, der kun havde lidet eller Intet at gjøre med den Ide, der ligesom skabte og besjælede disse navnkundige Tog. — Den Kundskab til den klassiske Oldtid, der i Midten af det 15 Aarhundrede ved Konstantinopels Erobring af Osmannerne med stærke Skridt banede sig Vejen til Vesteuropa, var tildels forberedt ved Korstogene, da de kristelig-germanske Stater i Vesten gennem Korsfarerne stødte sammen med de mere civiliserede Grækere, af hvis Oplysning og Dannelse hine saaledes i det mindste havde faaet en Mundsmag. Naar Muselmændene, selv i Besiddelse af en ikke ringe Forfinelse, i Korsfarerne kun saa Barbarer, raa, vilde og dumme Mennesker, da er dette Skudsmaal en ret betegnende Karakteristik af den saa

godt som totale Mangel paa al højere Aandsudvikling og Kultur hos Folkene i de Stater, der for Aarhundreder tilbage havde dannet sig paa Ruinerne af det vestromerske Rige. — Den Smule Videnskabelighed, der endnu rørte sig her som en tarvelig Efterslæt fra den klassiske Oldtid, lå begravet indenfor Klostercellens Mure; naar Fasten, Bønner og andre Andagtsøvelser i samme Stil levnedes Munkene lidt Tid, studerede de Græsk og Latin, eller, vel rettere, Studiet indskrænkedes til en ligefrem mekanisk Afskrivning af de gamle Skribenters Værker; hin Tids Adel og Riddere kunde mangen en Gang knap skrive deres eget Navn; disse fandt for deres aandelige Fattigdom rigelig Erstatning i Ridderspil og Vaabenkamp; tilbød der sig ingen Fjende i aaben Mark, holdt man sig ikke for god til at plyndre den værgeløse Kjøbmand paa Landevejen; Adelen svælgede i Udøvelsen af sine Lehnsherligheder og Bondeplagerier. Almuen, det egenlige Folk, holdtes af den gejstlige Despotisme i en salig Uvidenhed; ær Din Fader og Moder og Kirken fremfor alt! var det store Bud, der udgik til alle og enhver fra den verdensbeherskende romerske Præst. Aandens Frigjørelse i hvilken-somhelst Retning, den friere Udveksling af Ideer og Begreber betragtedes af Kirken og dens Tjenere med mistænksomme og ængstelige Blikke; Samvittighedstvang og Aandens Lænkebinden var det skønne Maal, for hvis Opnaelse Kirken arbejdede af yderste Evne som den sikreste Grundpille for dens ufejlbare Magtfuldkommenhed. De Forsøg, der gjordes af enkelte højhjertede og begavede Fyrster, som Carl den store og Alfred i England, for at fremme en al-

mindeligere Oplysning og Dannelse ved Anlæggelsen af Skoler fik kun en forbigaaende Betydning uden at efterlade nogen blivende Virkning.

Midt i dette Mørke af Uvidenhed, Vankundighed og alskens Overtro lyste i det fjerne Vesten en glimrende Stjerne, hvis Straaler dog hist og her mægtede at gjenbryde det natlige Mulm, der i Aarhundreder havde lejret sig om den menneskelige Aand og qvalt al højere Udvikling i sin første Spire. I saa godt som alle Grene af den menneskelige Viden bleve de spanske Arabere det kristne Europas Læremestre, ja selv for vor egen Tids Vedkommende fører Studiet af mangen en Videnskab os tilbage til Araberne som sammes første Begrundere. I Syrien hos de græske Kristne tilegnede Araberne sig den græske Lærdom; det var først gennem deres Oversættelser og Bearbejdelser, at Forfattere som Aristoteles, Euklides, Ptolemæos, Galenøs, Hippokrates bleve bekjendte for de vesterlandske Lærde; Skolastiken, den almindelige Benævnelse for den filosoferende Virksomhed i Middelalderen, blev en Blanding af aristotelisk Filosofi og kristelig Dogmatik. — Arabernes Poesi er overvejende Lyrik; Maurernes Helte- og Kjærlighedssange, den finere ridderlige Dannelse forplantede sig fra Berørelsen med de spanske Araber til Vesteuropas Kristenhed og bidrog væsenlig til Forædlingen af den germanske Middelalders Riddervæsen. — Foruden ved Oversættelser fra det græske have Araberne ogsaa ved selvstændige Arbejder indlagt sig store Fortjenester af Mathematiken; vore nu brugelige Taltegn skrive sig utvivlsomt fra Araberne, der selv skulle have faaet dem fra

Indien. — Optiken er bleven behandlet i en arabisk Bearbejdelse, der endnu tildels maa betragtes som et Hovedværk. — For Studiet af hine Tidens historiske og geografiske Forhold ere mangengang Arabernes herhid hørende fortrinlige Værker den eneste Kilde, vi kunne ty til. For at nævne et Par Forfattere: Masudi i det 10 Aarhundrede, der i sin Beskrivelse af de rent physiske Forhold tillige leverer os et Maleri af vedkommende Landes Literatur, Religion og Kulturhistorie. Edrisi levede en Tidlang ved Roger 2s Hof paa Sicilien; hans berømte geografiske Værk indeholder Hovedsummen af alle Datidens geografiske Kundskaber. — Lægevidenskaben blomstrede i høj Grad hos Araberne; det berømte medicinske Værk *Canun*, hvis Forfatter Avicenna levede e. 1000, var gennem en lang Aarrække af Middelalderen et Hovedværk for de kristne Læger som den eneste fuldstændige Haandbog, der indeholdt alt, hvad der laa indenfor Grændserne af den medicinske Viden; og ikke mindre berømte Navne kunde de spanske Arabere opvise i Chirurgien. — Med Hensyn til Naturvidenskaberne var det især Experimental-Physiken, Chemi og Botanik, der blandt Araberne fandt flittige og udmærkede Dyrkere; Kordova besad allerede i det 9 Aarhundrede en botanisk Have.

Videnskab og Kunst blomstrede i lige Grad i Østen hos Abbassiderne i Bagdad og Vesten hos Ommyahderne i Kordova; fra begge Stæder, kun ad forskellige Veje, bandede den højere Kultur og Oplysning sig Vejen til Europa. — Akademier og store Bibliotheker fremstode i Bagdad, Kufa, Bochara, medens i Spanien Kordova, hint spanske

Athen, foruden andre Stæder, fra det 10 til det 13 Aarhundrede blandt sin berømte Højskoles Disciple talte mange kristelige Lærde, der fra alle Europas Lande droge hid for at øse den Kundskab, som var fremmed for deres Hjemstavn; vi nævne blandt disse kun her Pave Sylvester 2, en af sin Tids lærdeste Mænd, hvis store mekaniske og matematiske Kundskaber lod Samtiden betragte ham som en virkelig Troldmand.

Af de egenlige Kunster var det især Bygningskunsten, der naaede en høj Grad af Fuldkommenhed hos Araberne, hvorom den Dag i Dag de pragtfulde mauriske Monumenter i Spanien aflægge Vidnesbyrd. I Begyndelsen fulgte de ved Opførelsen af deres Moskeer den byzantinske Stil, kun med Tilføjelsen af de høje slanke Vægtertaarne (Minareter). Karakteristisk for den arabiske Architektur er større Pragt og Luxus i det ydre, en vis Lethed og Luftighed i Bygningsmaaden, mægtige Kolonnader, Anbringelsen af en Mængde Forziringer eller Dekorationer (Arabesker); Buen i de forskjelligste Former (Hesteskobuen) vedblev som et integrerende Led af den arabiske Bygningsstil, der fra Spanien og Sicilien fandt Vejen til Vesteuropa. Som et af de skjønneste Minder om maurisk Architektur indskrænke vi os til her at fremhæve den pragtfulde Kathedralkirke i Kordova, oprindelig en maurisk Moske fra Slutningen af det 8 Aarhundrede; af det berømte Pallads Alhamra i Granada vises nu kun Ruinerne. — Arabernes Begavelse for og Uddannelse af den lyriske Poesi maatte i lige Grad bidrage til Musikens Udvikling, og heller ikke her savne vi Navne paa berømte Mestere baade i theoretisk og prak-

tisk Musik. Al Farabi (c. 930) har i et stort Værk behandlet Musikens Elementer, og Tilnavnet „den arabiske Orpheus“ skyldte han sin store Kunstfærdighed i Fløjtespil.

Ovenstaaende Notitser maa være tilstrækkelige til at vise os Araberne som et højtbegavet og oplyst Folk i de forskjelligste Retninger af den menneskelige Viden. Hertil kommer nu deres ualmindelige Dygtighed og rastløse Virksomhed i de materielle Livssysler, Agerdyrkning, Fædrift, Bjergværksdrift, Handel, Kunstflid, Industri; kort sagt alskens Vindskibelighed trivedes og blomtrede frodig saalangt Arabernes Herredømme strakte sig. — Af den arabiske Industri fremhæve vi her særlig deres udmærkede Vaabenfabriker i Damascus (Damascenerklinger) og Toledo, Læderarbejder (Maroquin og Korduan). Bomuldsdyrkelser har uden Tvivl Araberne gjort bekendt i Europa, ligesom de første Papirmøller i Spanien skrive sig fra dem; det tidligere Papir tilberedtes af raa Bomuld, senere med en Til sætning af Hør- og Hamprevler. — Ogsaa i den kalligrafiske Kunst skulle Araberne have været store Mestre; vel have vi intet Skjønkrivningsmonument, hvorom vi bestemt kunne sige, at det tilhører hine Tider, hvorom her nærmest er Tale; men alligevel vil det neppe være for dristigt her at drage en Slutning fra et Fund, der af en Franskmand nylig er gjort i Kairo, der med Rette betegnes som et sandt Mesterværk af arabisk Skjønkrivning; det fundne er en fuldstændig Afskrift af Koranen, udført paa en Strimmel Papir 6 Fod lang og 6 Tommer bred i en fuldendt smagfuld Form, hvad de enkelte Bogstaver angaar. Papiret er blødt som Silke, og det hele er indesluttet eller

sammenrullet i et Sølvetui af Længde og Gjennemsnit som et af de sædvanlige Træfoderaler til Synaale. At det er flere Aarhundreder gammelt, er ingen Tvivl underkastet.

Til hvad der ovenfor er berettet om Araberne som Handelsmænd føjes her i al Korthed følgende. De Omstændigheder, der i Forening bidroge til at fremkalde deres livlige og virksomme Deltagelse i Verdenshandelen, vare paa den ene Side den Folket iboende Handelslyst og Spekulationsaand, paa den anden Side Herredømmet over trende Verdensdele, de rige Produkter af den mangfoldigste Art, de saaledes kunde raade over; hertil kom nu Arabernes udstrakte geografiske Kundskaber, hvori de langt overgik alle Datidens Folk, og hvis Benyttelse i Søfartens og Handelsens Interesse maatte sikre dem en afgjort Overlegenhed, Mod Norden naaede deres Expeditioner til det nordlige Rusland*) og Sibirien, mod Øst til Indien; mod Syden trængte de dybt ind i Afrika og mod Vesten gik deres Farter til Azorerne.

Selv om ethvert andet Vidnesbyrd fattedes os om den store og gennemgribende Indflydelse paa den europæiske Kulturtilstand, der skyldtes Araberne, have vi den Dag i Dag et umiskjendeligt Bevis derfor i den store Mængde Ord i forskellige Sprog, der, oprindelig arabiske, gennem Tidernes Løb have vundet Borgerret i de fleste. For ikke at tale om de

*) Maaske have de herfra (Novgorod) ogsaa gjæstet den store Handelsplads Visby paa Gulland, hvor der, som bekjendt, er fundet ikke faa arabiske eller kuifiske Mynter (Kufa, en Stad ikke langt fra Bagdad). Vist er det i alt Fald, at en livlig Handelsforbindelse faadt Sted fra Østerlandene til Norden gennem Rusland.

sydeuropæiske Tungemaal, som Spansk og Italiensk, afgiver vort eget Modersmaal et ikke ringe Antal Ord, der i det dagligdags Liv ikke mindre end i Videnskabens Tjeneste benyttes, ja gaa og gjælde som danske; f. Ex. Almanak, Algebra, Alkove, Admiral, Arak, Baldaquin, Bazar, Caliber, Cattun, Camelot, Magazin, Nadir og Zenith, Sirup, Tarif, Ziffer m. m. Paa Malta tales endnu arabisk.

Ved en lige omhyggelig Pleje af de aandelige og materielle Interesser havde Maurernes Herredømme i Spanien været en Velsignelse for det Land, de i en Række af Aarhundreder havde behersket. Videnskabens Lys udsendte sine Straaler fra de arabiske Højskoler, pragtfulde Paladser og Moskeer rejste sig i de folkerige Byer*), hvor Handel og Industri blomstrede i en hidtil ukjendt Grad. Med Granadas Fald og Maurernes Forjagelse sank alt dette sammen, og Spanien gik fra den Tid med stærke Skridt sit fuldkomne Forfald imøde; med Maurerne stod og faldt det**).

Et arabisk Verdensherredømme var forlængst ophørt;

*) Kordova var dengang en By paa henved 1 Million Indvaanere; i Forbindelse med Højskolen stod et Bibliothek paa 600,000 Bind, i Byen fandtes 900 offentlige Bade, 600 Moskeer foruden en Mængde Palladser. Nu anslaaes i Geografien dens Folketal til 38,000 Indv.

**) At man endnu den Dag i Dag i Spanien maa have en levende Fornemmelse af hvad Landet var i Maurernes Tider med Hensyn til Frugtbarhed og Produktionsevne, ser man af den Plan, hvormed den spanske Regering for Tiden omgaas, nemlig Anlæggelsen af en Kanal for at undgaa Gibraltarstrædet; det hedder udtrykkelig i Beretningen herom, at man ved en Overrisling af de Sletter, som støde til den paatænkte Kanal, venter at kunne gjøre disse ligesaa frugtbare, som de vare i Maurernes Dage.

selv i Asien, i Arabien, Islams Vugge, og Afrika vare de talrige arabiske Stammer trængte mer og mer tilbage af de osmanniske Tyrker. — Frembød der sig nogensinde i Fremtiden en Mulighed for Gjenoprettelsen af et større Araberrige under en Høvding, der med Muselmandens ildfulde, glødende Trosiver forbandt ikke blot Feltherrens snilde og glimrende Tapperhed, men ogsaa Diplomatenes Finhed og Snuhed, da var det i Aaret 1832, da Abd-el-Kader stillede sig i Spidsen for de arabiske Stammer som Frankrigs frygtelige Modstander under dettes Kamp for Hævdelsen af Herredømmet i Algier. Som Descendent af de fatimidiske Khalifer, med en Opdragelse, der af hans Fader ligefrem var beregnet paa den tilkommende Hersker, blev han snart i Arabernes Øjne den „Guds Udvalgte“, der i Spidsen for samtlige arabiske Stammer skulde gjenoprette Arabernes Verdensherredømme og atter lade Koranens Lys skinne vidt over Jorden til Forherligelsen af Profetens Lærdomme. — Ved en streng og nøjagtig Efterlevelse af sin Religions Forskrifter, ved idelige Pillegrimsrejser havde han alt længe staaet i stort Ry for Hellighed og bar Tilnavnet El Hadschi (o: den hellige). I sin blomstrende Ungdom, begavet og talentfuld, snart dristig og forvoven, snart klog, forsigtig og beregnende optraadte han det nævnte Aar som Overhoved for en Del Stammer i Beyliket Maskara; i en Række af Aar kæmpede han heldig mod Franskmændene, overalt prædikende den „hellige Krig“ og opflammende sine Landsmænd mod de Vantro. Ved sine overlegne Stridskræfter tvang General Bugeaud ham omsider til at søge Tilflugt i Marokko, hvor han en-

delig i Aaret 1848 maatte overgive sig til General Lamoriciere. — For Tiden lever Abd-el-Kader i Damask, hvor han, som bekjendt, oftere har haft Leilighed til at vise Exemplet paa sin højhjertede og ædelmodige Tænkemaade ved at tage de af Druserne saa blodig forfulgte Maroniter under sin Beskyttelse.

Det var Frankrig, der i Aaret 732 frelste Europa fra Arabernes og Islams Herredømme, da de maatte ligge under for Karl Martels og Frankernes Sværd, og lige 1100 Aar efter denne Tid var det atter Franskmændene, der ved Abd-el-Kaders Tilfangetagelse kvalte i Spiren og saaledes tilintetgjorde Iværksættelsen af de store Planer, der syntes at knytte sig til denne mærkelige Mands Fremtræden.

Efterretninger

om

Aalborg Kathedralskole

i Skoleaaret 1863—64

af

Dr. G. Lund,

Skolens Rektor.

I.**Skolen i Almindelighed. Lærerne.
Undervisningen.**

Efter at denne Skole i længere Tid havde været saa heldig uforstyrret at fortsætte sin Gjerning, har Undervisningen i indeværende Skoleaar været udsat for saa mange Forandringer, Afbrydelser og Forhindringer, at dette ikke kan andet end at have virket hæmmende og svækkende paa Arbejdets Fremgang. Dels har Lærerpersonalet været underkastet flere Forandringer, hvorved Fag- og Timefordelingen oftere er blevet omlagt, dels har Lærerkraften ved Vakancer i længere Tid været ufuldstændig, hvortil endnu kommer enkelte Læreres tildels langvarigere Sygdomsforfald, dels har Krigsforholdene udøvet en forstyrrende Indflydelse ikke alene ved gjentagne Indkvarteringer af vore egne Tropper, men fornemlig ved Byens Besættelse af fjendlig Magt, der fra Begyndelsen af Maj Maaned indtil efter Pintsen endog berøvede Skolen hele sit Lokale, saa at Undervisningen saa godt som muligt maatte fortsættes paa mange forskellige Steder i Byen, medens omtrent en

trede Del af Disciplene afhentedes til deres Hjem. Paa Grund af alle disse Omstændigheder har Undervisningen ikke været i sin regelmæssige og fuldstændige Gang i mere end omtrent to Maaneder af hele Skoleaaret; men helt ophævet har den kun været i 3 Dage.

Ved Lærerpersonalet ere følgende Forandringer foregaaede siden Slutningen af forrige Aars Indbydelsesskrift.

Under 22 Maj 1863 beskikkedes Skolens hidtilværende Rektor, Professor Dr. phil. P. H. Tregder, R. af D., til Rektor for Sorø Akademis Skole og Opdragelsesanstalt, saaledes at han dog vedblev sit Embedes Bestyrelse her til Skoleaarets Slutning. Hvad denne ualmindelig begavede, lærde og arbejdsdygtige Mand i 18 Aar (siden 1845) har været for Aalborg Kathedralskole som Styrer og Lærer, derom er Skolens blomstrende Tilstand i denne Tid det bedste Vidnesbyrd; den Taknemlighed og Anerkjendelse, der fra alle Sider ved hans Bortgang gav sig tilkjende, viser, at han har sat sig et varigt Minde i denne Kreds blandt Medborgere, Medlærere og Disciple. Hertil skal jeg som hans Eftermand kun føje, at den gode Orden og Gang, hvori alt blev mig overleveret, betydeligt lettede mig Arbejdet ved at sætte mig ind i Bestyrelsen og alle Forhold. — I hans Sted blev under 25 Juli 1863 Udstederen af disse Efterretninger, Dr. phil. G. F. V. Lund, hidtil Overlærer ved Nykjøbing Kathedralskole, men som i det foregaaende Aar ved kongelig Tilladelse havde været fritagen for Embedsforretninger for at anvende Tiden i Kjøbenhavn til videnskabelige og literære Arbejder, allernaadigst beskikket til Skolens Rektor med Forpligtelse til at

overtage dens Styrelse fra d. 23 August. Jeg overtog da foruden min Formands Undervisningsfag, Latin og Græsk i 7de Klasse, tillige Fransk i øverste Realklasse. Den højtidelige Rektorindsættelse foregik d. 31 Oktober i Skolens Festsal ved H. H. Biskop Dr. Kierkegaard, R. af D. og Dbm., med Sange af Disciplene før og efter Taler af Biskoppen og Rektor.

Dernæst blev under 30 September 1863 Adjunkt C. M. Krarup beskikket til Overlærer ved Nykjøbing Kathedralskole. Denne Lærer, der siden Begyndelsen af Februar 1855 havde læst her som Timelærer, d. 7 April samme Aar konstitueredes til Lærer og 10 Marts 1856 udnævntes til Adjunkt, og som i denne Aarrække ved sin kundskabsrige Dygtighed og sin hele Personlighed havde gjort sig meget fortjent af Skolen, læste her sidste Gang d. 24 Oktober og forlod os med alles bedste Ønsker for hans fremtidige Virksomhed. Til at erstatte Hr. Krarup udnævntes 27 November Adjunkt ved Sorø lærde Skole og Opdragelsesanstalt P. S. Nyeborg til Adjunkt her ved Skolen; men da denne allerede inden han havde anmeldt sin Ankomst til Aalborg efter Ansøgning paa Ministeriets Forestilling fik Tilladelse til at forblive i sin hidtil hafte Stilling, konstitueredes under 8 Januar 1864 Candid. philologiæ Rudolf Albert Emil Ankjær til Lærer, og han tiltraadte sin Bestilling d. 1 Februar.

Fremdeles traadte Skolens mangeaarige Skrive- og Tegnelærer, Hr. Niels Lund, efter eget Ønske ud af Skolens Tjeneste d. 1 Oktober f. A. I mere end 37 Aar havde han med utrættelig Flid og Nidkjerhed ledet den

ham betroede Undervisning. I denne Anledning bemyndigedes Skolens Rektor til at antage Hr. P. M. Fischbek, Bestyrer af en privat Skole i Aalborg, som Timelærer i Skrivning og Tegning paa de for slige Lærere sædvanlige Vilkaar, og han afløste sin Forgænger uden nogen Standsning i Undervisningen.

Endelig har Skolen paa Grund af Garnisonsforandring, militære Bevægelser og Krigsforholdene i Aarets Løb efterhaanden mistet alle sine Gymnastikassistenter, først Overkommandersergeant Silkeborg, derpaa den i hans Sted antagne Depôtsergeant de Lemos, tilsidst ogsaa Sergeant Voxlev; medens de hidtil kun ere blevne erstattede ved midlertidig Hjælp af Arrestforvarer, forhenværende Vaabenmester Røgelhede.

Efter alle disse Forandringer har Fag- og Timefordelingen senest været følgende:

Rektor, Dr. phil. Lund har haft Latin og Græsk i	
7de Klasse, Fransk i V Realklasse, i alt	18 Timer.
Overlærer Schmith: Hebraisk i 7de Kl.	
A og B, Historie i 7de, 6te, 5te, 4de,	
5te Realkl. og 4de Realkl., Geografi i	
6te, 5te, 4de og 3die Kl.	27 —
Overlærer, Dr. phil. Forchhammer:	
Latin i 6te Kl., Græsk i 5te og 4de	
Kl., Historie i 3die og 3die Realkl. .	22 —
Adjunkt Juel: Naturhistorie i hele Sko-	
len, Geografi i 3die Realkl. og 2den Kl.	23 —
Adjunkt Ovesen: Matematik i 6te, 4de	
og 4de Realkl., Regning i 4de Realkl.,	

2den og 1ste Kl., Historie i 1ste Kl.	26	Timer:
Adjunkt Münster: Engelsk i Realklasserne, Fransk i 5te, 5te Realkl., 3die og 2den Klasse, Geografi i 1ste Kl. .	25	—
Adjunkt Malmstrøm: Matematik i 7de Kl. A, 5te, 5te Realkl. og 3die Realkl., Regning i 5te Realkl. og 3die Realkl., Religion i 3die Realkl., 2den og 1ste Kl.	27	—
Adjunkt Dahlenborg: Dansk i 4de og 3die Kl., Græsk i 6te Kl., Latin i 4de Kl., Fransk i 7de, 6te og 4de Kl. og 4de Realkl.	28	—
Adjunkt Wulff: Dansk i 7de og 1ste Kl., Latin i 5te Kl., Tysk i 7de og 3die Kl.	22	—
Adjunkt Winde: Naturlære i 7de og 5te Realkl., Matematik i 7de Kl. B og 3 Kl., Geometrisk Tegning i 5te Realkl.	20	—
Adjunkt Assens: Tysk i 6te, 5te og 2den Kl., Religion i 7de, 6te, 5te, 4de, 3die Kl. og 4de Realkl., Geografi i 5te Realkl. og 4de Realkl.	27	—
Adjunkt Henningsen: Dansk i 6te, 2den Kl., 5te og 4de Realkl., Tysk i 5te og 4de Realkl., Latin i 3die Kl. . . .	28	—
Konstitueret Lærer, Cand. philolog. Ankjær: Dansk i 5te Kl. og 3die Realkl., Tysk i 4de, 1ste Kl. og 3die Realkl., Fransk i 3die Realkl. og Historie i 2den Kl.	24	—

Timelærer, Pianist Nathan: Sang i hele Skolen	6 Timer.
Timelærer Fischbæk: Tegning og Skrivning i hele Skolen	26 —
Timelærer, Premier-Lieutenant, Adjunkt Malmstrøm, med Arrestforvarer Røgelhede som Assistent (8 Timer), Gymnastik og Svømning med hele Skolen og Riffelskydning med 7de Kl.	8 —

Det hvert Fag tillagte Antal Timer ses af hosfølgende Tabel, hvor A og B betegne en toaarig Klasses Afdelinger og R de særskilte Realklasser.

	VII		VI	V	VR		IV	IV	III	III	II	I	Sum
	A	B			A	B							
Dansk	3		2	3	3	3	3	3	3	3	4	6	33
Tysk	1		3	2	3	2	4	3	4	6	6		34
Fransk	1		3	2	3	2	3	3	3	5			25
Engelsk					4		4		4				12
Latin	1	8	8	9		8		9					43
Græsk	1	4	1	5	5		5						21
Religion		2	2	2		2	2	2	2	2	2	2	18
Historie	1	3	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	24
Geografi			2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	20
Naturhistorie			2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18
Naturlære	4	3			1	2	1						11
Arithmetik	2	2	2	2	2	2	2	4	4				22
Regning					2		2		2	3	4		13
Geometri	2	2	2	2	1	3	1	2	4				17
Tegning					1		1	1	2	2	2	2	9
Skrivning					2	1	2	2	3	3	4		17
Sang	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	6
Gymnastik		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	8
Hebraisk	2	3											5
I alt	38	36	37	37	37	37	37	37	37	37	37	36	

I Gymnastik have Disciplene været inddelte i 4 Hold:
1) 7de Kl., der i Sommermaanederne er blevet øvet i

Riffelskydning, 2) 6te og 5te Kl. og 5te Realkl., 3) 4de og 3die Kl. samt 4de og 3die Realkl., 4) 2den og 1ste Klasse.

I Sang har Undervisningen været fordelt saaledes, at 7de, 6te, 5te Kl. og 5te Realkl. have haft 1 Time, 4de Kl. og 4de Realkl. 1 Time, 3die Kl. og 3die Realkl. 1 Time, 2den Kl. 1 Time, 1ste Kl. 1 Time. Til fælles Sang har været bestemt 1 Time om Ugen.

II.

Disciplene. Afgangsprøverne.

Af de 137 Disciple, som Skolen talte ved Udgivelsen af forrige Aars Indbydelsesskrift (hvor S. 22 Tallet fejlagtigt er angivet til 139), udmeldtes før og efter Examen 9, nemlig H. J. F. Schrøder af 5te Kl., E. A. Poulsen af 4de Kl., P. S. N. Lihme af 4de Realkl., P. N. F. Fibiger af 3die Kl., N. E. Zimmermann af 3die Realkl., O. Terp af 2den Kl. og G. P. Z. Behrend, A. Færch, C. E. Luytkis af 1ste Klasse. Efter fuldendt Afgangsexamen dimitteredes 8 Studenter og 7 Realister, saa at der ved det ny Skoleaars Begyndelse fandtes 113 ældre Disciple. Der optoges til samme Tid 32 ny, saa at Discipeltallet d. 23 August 1863 var 145. Senere er i Aarets Løb 10 Disciple udmeldte, nemlig K. I. Roulund af 4de Kl., J. A. L. Herskind af 4de Realkl., J. G. L. Schoubo samt Brødrene H. I. J. og H. E. M. Møller af 3die Kl., B. J. Vang, A. Berg og J. P. Lihme af 3die Realkl., K. K. J.

V. Holck og A. E. T. Dufour af 2den Kl., og 1 ny Discipel er optagen, saa at Discipeltallet nu er 136. Disse ere paa nedenstaaende Liste ordnede efter deres Maanednummer i Maj undtagen i 7de Klasse, hvor ingen Omflytning har fundet Sted. Faderens Navn er tilføjet i () og naar intet andet er tilføjet, er han bosiddende i eller ved Aalborg. De i dette Skoleaar optagne Disciple ere betegnede ved * foran Navnet.

7de Klasse.

A. 1. N. Flindt (afdøde Pastor F.). 2. H. F. Haar (afdøde Overlæge H.). 3. J. C. Thorsen (Overspillemand T.). 4. K. O. H. Poulsen (Provst P. i Thorkildstrup paa Falster). 5. P. T. H. Ellermann (Overlærer ved Friskolen E.). 6. F. K. Schrøder (Vicekonsul, Kjøbmand S.). 7. H. A. Bie (Propr. B. til Lundgaard ved Løgstør). 8. N. P. Jensen (Bødkermester J.) — **B.** 9. J. K. Møller (Skrædermester M.) 10. H. I. Levinsen (Kjøbmand L.). 11. E. Fibiger (Provst F. i Rosholm i Thy). 12. E. Prytz (Pastor P. i Hillerslev i Thy). 13. P. P. Ørum (Skolelærer Ø. i Aars). 14. K. E. Mayntzhusen (afd. Malermester M.) 15. P. E. Madelung (Pastor M. i Sjøring i Thy). 16. A. K. Sørensen (Propr. S. til Irup i Thy). 17. K. H. Smith (Lærer ved Borgerskolen, Cand. philos. S.) 18. *Robert Joh. Alexander Stricker (Justitsr., Borgermester S.)*.

*) Optagen i denne Skoles 7de Kl. uagtet han ikke har gennemgaaet dens 6te Kl. efter særlig Tilladelse af Kirke- og Undervisningsministeriet af 12 Avgust 1863.

6te Klasse.

1. A. T. Buhl (Propr. B. til Tveden i Vendsyssel).
2. H. Prytz (Broder til Nr. 12 i 7de Kl.)
3. V. A. J. I. Bastrup (afd. Kjøbmand B. i Hobro).
4. P. J. Schaumburg (Pastor S. i Tolstrup i Vendsyssel).
5. K. K. Hansen (Skibstømmermester H. i Frederikshavn).
6. P. Mortensen (Skolelærer M. i Komdrup).
7. E. H. K. R. F. Børgesen (Skomager B., nu i Norge).
8. H. K. Hansen (Fuldmægtig, exam. jur. H.).
9. H. A. T. Schou (Pastor S.).
10. E. H. Tetens (Pastor T. i Romdrup.)

5te Klasse.

1. P. E. Glahn (Stiftsprovst G.).
2. H. Svanholm (Proprietær S. til Sebberkloster).
3. S. Haubroe (Kjøbmand H.).
4. S. J. Johannessen (Skibsrheder J.).
5. N. K. Spur (Pastor S. i Hobro).
6. P. G. S. Rodskjer (Fabrikant R. paa Kjærs Mølle).
7. T. O. Sørensen (Broder til Nr. 16 i 7de Kl.).
8. J. K. Jansen (Pastor J. i Jerslev i Vendsyssel).
9. L. J. Lassen (Krigsraad L. til Hørbylund).
10. E. J. Raffel (Raadmand, Kjøbmand R.)
11. J. F. F. L. Jørgensen (Pastor J. Julstrup).
12. L. H. Schaumburg (Broder til Nr. 4 i 6te Kl.)
13. F. K. Madelung (Broder til Nr. 15 i 7de Kl.)
14. F. K. V. Sørensen (Kjøbmand S. i Sæby).
15. J. W. Nissen (Kjøbmand N.)

5te Realklasse.

1. H. H. N. Hammer (Pastor H. i Sønder Kongerslev).

2. *Peter Bartholin Jürgens (Postkonduktor J.) 3. J. P. Reimer (Skolelærer R. i Gudum). 4. J. H. Schibbye (afd. Kjøbmand S.). 5. R. G. Hansen (Skomagermester H.). 6. V. K. L. Haubroe (Broder til Nr. 3 i 5te Kl.).

4de Klasse.

1. H. Møller (afd. Kjøbmand M. i Frederikshavn). 2. M. E. S. Bisgaard (Gaardmand B. af Ø. Skalborg). 3. G. P. B. Ellermann (Broder til Nr. 5 i 7de Kl.). 4. *Otto Emil Lund (Søn af Skolens Rektor). 5. *Vilh. Emil Lund (Tvillingbroder til Nr. 4). 6.* Holger Georg Stricker (Broder til Nr. 18 i 7de Kl.). 7. B. U. Middelboe (Toldkasserer Kammerraad M.). 8. L. F. J. Bang (Plejefader Skomager Friis i Nørre-Sundby). 9. L. K. V. Schiellerup (adopteret af Enkemad. S. paa Nørgaard). 10. H. T. H. Cordes (Propr. C. til Pandum).

4de Realklasse.

1. E. F. de Lemos (Depôtsergeant de L.). 2. W. Gleerup (Propr. G. til Agdrup i Vendsyssel). 3. N. D. Syndergaard (Smedemester S.). 4. N. H. Ove (Pastor O. i Vadum). 5. M. K. Undall (Hofjægermester U. til Rødslet).

3die Klasse.

1. H. E. Flindt (Broder til Nr. 1 i 7de Kl.). 2. F. Haar (Broder til Nr. 2 i 7de Kl.) 3. A. M. Høyer (Propr. II. til Sejlstrupgaard i Vendsyssel). 4. K. K. L.

Jürgens (Broder til Nr. 2 i 5te Realkl.). 5. N. B. Jensen (Gartner J.). 6. O. Øhlenschläger (Bager Ø.). 7. L. A. Søborg (Mægler S.). 8. P. K. Prytz (Broder til Nr. 12 i 7de Kl. og Nr. 2 i 6te Kl.). 9. J. S. Herskind (Kjøbmand H.). 10. V. A. Secher (Pastor S. i Ingstrup i Vendsyssel). 11. J. M. Schultz (Boghandler S.). 12. J. N. Vilstrup (Kateket V.). 13. L. N. K. Brix (Kjøbmand B.). 14. A. E. Nissen (Broder til Nr. 15de i 5te Kl.). 15. H. K. R. Bentzen (Prokurator B.). 16. O. G. A. Stricker (Kaptejn S.). 17. J. L. A. Voxlev (Sergeant V.). 18. J. M. Myhre (Major og Landinspektør M.).

3die Realklasse.

1. K. N. Schmidt (Postexped. S. i N. Sundby). 2. *Jak. Albert Staun (Kjøbmand, Borgerrepr. S.). 3. J. M. Uldall (Herredsfoged, Overavditor U. i Hjøring). 4. B. O. Madsen (Kjøbmand M. i Lemvig).

2den Klasse.

1. A. G. A. Ståde (Stentrykker S.). 2. R. Mortensen (Broder til Nr. 6 i 6te Kl.). 3. O. T. Christensen (afsked. Pastor C. i Hals). 4. P. K. Dresing (Prop. D. til Vorbjerggaard). 5. H. N. Christopheresen (Pastor C. i Sønderbjerg i Thy). 6. H. S. Colding (Kjøbmand C.). 7. T. F. Westenholz (Etatsraad W. til Matstrup ved Horsens). 8. *Joh. Kristian Hinding (Kjøbmand H. i Nykjøbing paa Mors). 9. F. K. Krarup (Pastor K. i Vrensted i Vendsyssel). 10. *Andreas

Fredr. Ferdinand Phister (Pastor P. i Øster Brønderslev). 11. S. K. Lystrup (Farver L i N. Sundby). 12. A. M. T. Westermann (Farver W.). 13. *Joh. Vilh. Marius Bech (Bogbinder B.). 14. I. J. G. Schmith (Overlærer S.). 15. J. F. R. Berg (Pastor B. i Næsborg ved Løgstør). 16. K. G. W. Lange (Told-assistent L.). 17. P. K. F. T. Nielsen (Pastor N. i Aasted ved Frederikshavn). 18. *Sofus Emil Simoni (Vinhandler S.). 19. K. J. Herskind (Tvillingbroder til Nr. 9 i 3die Kl.). 20. K. G. Middelboe (Broder til Nr. 7 i 4de Kl.). 21. *Jakob Klavdius Klusmann (Skomager K.). 22. H. F. A. B. Dahl (afd. Propr. D. til Buderupholm). 23. J. S. Wibroe (Agent W. i Nibe). 24. J. S. A. Trojel (Forpagter T. paa Vaar ved Løgstør). 25. J. A. R. Undall (Broder til Nr. 5 i 4de Realkl.). 26. *Carlo Johan Lundbye (Forpagter L. paa Nordkjær.)

1ste Klasse.

1. *Julius Elisæus Levinsen og 2. *Alfred Sylvester Levinsen (Brødre til Nr. 10 i 7de Kl.). 3. *Povl Lavrits Jacobsen (Apotheker J.). 4. *Johan Ludvig Heiberg (prakt. Læge H.). 5. H. K. Glahn (Broder til Nr. 1 i 5te Kl.). 6. *Vilhelm Øhlenschläger (Broder til Nr. 6 i 3die Kl.). 7. A. E. Brix (Broder til Nr. 13 i 3die Kl.). 8. *Andreas Vilh. de Lemos (Broder til Nr. 1 i 4de Realkl.). 9. *Kristian Thomas Schat Behrend (Kantor B.). 10. *Axel Viggo Kjer (Tobaksfabrikør K.). 11. *Adolf

Leopold Bock (Kjøbmand B.). 12. *Alexander Bernhard Cantor (Distriktslæge C. i N. Sundby). 13. *Joh. Martin Krist. Birger Ellermann (Broder til Nr. 5 i 7de Kl. og Nr. 3 i 4de Kl.). 14. *Niels Karl Krist. Rudolf Olsen (Pastor O. i Gudum). 15. *Lavrits Fog Høyer (Propr. H. til Jægerum). 16. K. A. Bendz (Propr. B. til Stranderholm). 17. *Kristian Tetzen Lund (afd. Vinhandler L.). 18. *Erik Lund (Overlæge L.). 19. F. V. Hasselbalch (afd. Gaardejer H. i Saltum, Vendsyssel). 20. *Niels Karl Buchtrup Trojel (Broder til Nr. 24 i 2den Kl.). 21. *Joh. Heinrich Baumgarten (Mekanikus B. i Kjøbenhavn). 22. *Thomas Theodor Glerup (Godsejer G. til Vang i Vendsyssel). 23. *Mikael Juel Jepsen (Kjøbmand J.). 24. *Karl Kristoffer Vithusen (Stadlæge, Kancelliraad V.).

Af disse Disciple agte Nr. 1—8 i 7de Klasse eller hele den ældre Afdeling (A) at underkaste sig Afgangsexamens anden Del, for, saafremt de bestaa, at dimitteres fra Skolen. For de Disciple af 6te Kl., der efter Hovedexamen iaar opflyttes i 7de Kl., bliver Prøven til lige første Del af Afgangsexamen. — Realafgangsexamen af den højere Grad agte Nr. 3 og 4 af 5te Realklasse at underkaste sig for, saafremt de bestaa, at dimitteres fra Skolen.

Til de i Slutningen af forrige Skoleaar afholdte Afgangsexaminer indstillede sig følgende Disciple, der bestod Prøverne med efternævnte Udfald:

1. Til Afgangsexamens 2den Del: Jørgen Sørensen Hedegaard, Thorvald Plum, Stefan Tetens Tram, Bernhard Lucian Paludan-Müller, Kristen Vilhelm Viktor Møller, Georg Kristian Madelung, Fredrik Kristian Nielsen og Fredrik Matthæus Piil.

2. Til Afgangsexamens 1ste Del stededes alle 6te Klases 12 Disciple, af hvilke de 10 opflyttedes i 7de Klasse, desuden en Privatist, Skolelærer Hans Madsen i N. Uttrup, der bestod Prøverne med Karaktererne: Tysk g, Fransk tg, Geografi g, Naturhistorie g.

3. Til Realafgangsexamen af den højere Grad indstillede sig med Skolens Samtykke 7 Disciple af 5te Realklasse: Karl Tyge Paludan-Müller, Karl Peter Nikolaus Westermann, Peter Hartvig Paulus Møller, Jens Kristian Jensen Boëthe, Johan Schiørring, Hans Kristian Cramer og Johan Kristian Vilhelm Wendt, hvilke alle bestode Examen.

I Censuren for Afgangsexamen for Studerende deltog Undervisningsinspektøren, Konferensraad Professor Dr. Madvig og Professor V. Bjerring fra Kjøbenhavn, og efter Indbydelse Biskop Dr. Kierkegaard, Kaptein Holck, Overlæge Salomon, Pastor Haar og Pastor Krarup Vilstrup — foruden Skolens Lærere. I Censuren for Realafgangsexamen deltog med Lærerne foruden den tilstedeværende Examenskommissær Prof. V. Bjerring tillige Kaptejn Holck og Pastor Haar.

Karakterer ved Afgangsexamen.

	Dansk.	Tysk.	Fransk.	Latin, mundtlig.	Latin, skriftlig.	Gresk.	Religion.	Historie.	Geografi.	Arithmetik.	Geometri.	Naturalære.	Naturhistorie.	Points.	
Hedegaard	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	ug.	mg.	mg.	ug.	ug.	ug.	ug.	ug.	97	Første Kar.
Plum	g.	mg.	tg.	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	ug.	ug.	mg.	mg.	83	Første Kar.
Tram	g.	g.	g.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	81	Første Kar.
Paludan-Müller.	mg.	ug.	mg.	mg.	mg.	g.	ug.	ug.	ug.	g.	mg.	mg.	ug.	92	Første Kar.
Møller	mg.	mg.	g.	mg.	g.	g.	mg.	mg.	mg.	ug.	ug.	ug.	mg.	88	Første Kar.
Madelung	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	g.	mg.	ug.	ug.	g.	g.	mg.	mg.	85	Første Kar.
Nielsen	g.	mg.	g.	mg.	g.	g.	mg.	g.	mg.	ug.	mg.	g.	mg.	80	Første Kar.
Piil	g.	mg.	g.	tg.	tg.	tg.	g.	tg.	mg.	tg.	tg.	tg.	mg.	43	Anden Kar.

For Hebraisk erholdt Hedegaard, Møller og Nielsen g., Tram og Madelung tg.

Karakterer ved Realafgangsexamen.

	Dansk.	Tysk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Geograph.	Arithmetik.	Geometri.	Naturalære.	Naturhistorie.	Skrivning og Tegning.	Points.
Paludan-Müller	g.	mg.	tg.	g.	ug.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	66
Westermann	g.	g.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	mg.	69
Møller	g.	g.	g.	g.	mg.	g.	ug.	ug.	g.	g.	mg.	65
Boethe	g.	g.	g.	g.	g.	tg.	g.	tg.	mg.	g.	ug.	52
Schiørring	g.	g.	mg.	mg.	ug.	g.	mg.	tg.	g.	g.	g.	60
Cramer	g.	mg.	g.	g.	g.	g.	mg.	g.	tg.	g.	mg.	57
Wendt	g.	g.	mg.	g.	mg.	mg.	tg.	tg.	mg.	mg.	mg.	59

III.**Skolens Beneficier.**

A. De Beneficier, hvortil Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet udnævner efter Rektors Indstilling, have for Skoleaaret 1863—64 været tillagte følgende Disciple:

1. Højeste Stipendium (50 Rd.): N. Flindt, H. F. Haar og J. K. Møller.
2. Mellemste Stipendium (35 Rd.): J. C. Thorsen, E. Prytz, E. H. K. R. F. Børgesen, A. T. Buhl, H. Prytz og V. E. Lund.
3. Laveste Stipendium (20 Rd.): P. T. H. Ellermann, E. Fibiger, P. P. Ørum, K. E. Mayntzhusen, K. H. Smith, V. A. J. I. Bastrup, P. Mortensen, N. K. Spur, P. G. S. Rodskjær, H. Møller, M. E. S. Bisgaard og O. E. Lund.
4. Fri Undervisning (foruden Stipendiaterne): F. K. Schrøder, H. A. Bie, P. E. Madelung, E. H. Tents, P. I. Schaumburg, K. K. Hansen, H. K. Hansen, S. J. Johannessen, J. P. Reiner, J. H. Schibbye, H. H. N. Hammer, R. G. Hansen, G. P. B. Ellermann, K. K. L. Jürgens, L. A. Søborg, H. E. Flindt, F. Haar, N. B. Jensen, P. K. Prytz, J. L. A. Voxlev, A. G. A. Stade, O. T. Christensen og som extraordinær Gratist I. J. G. Schmith. For sidste Halvaar tillige N. P. Jensen.
5. Undervisning for nedsat Betaling: J. W. Nissen,

L. H. Schaumburg, I. F. F. L. Jørgensen, L. F. J. Bang, E. F. de Lemos, J. M. Myhre, R. Mortensen og K. G. W. Lange.

- B. Emmanuel Taubers Jubellegat (20 Rd.), hvortil Rektor udnævner, nyde J. K. Møller og A. T. Buhl.
- C. Det Thuresonske Legat for uformuende Forældres Sønner fødte i Aalborg (omtr. 12 Rd.), hvortil Rektor udnævner i Forening med Byens Magistrat, har været tillagt Student F. K. Nielsen og Disciplene P. T. H. Ellermann, J. C. Thorsen, J. K. Møller, K. E. Mayntzhusen og H. K. Hansen.
- D. Det Moltkeske Legat for Embedsmænds Børn, som gaa i Skole (40 Rd.), hvortil H. H. Kammerherre Grev Moltke til Bregentved udnævner, er nydt af N. Flindt og H. F. Haar.
- E. De Kyndeske Præmier for de to bedste latinske Stile i hver af de 3 øverste Klasser (4 Rd.) tilkjendtes efter Hovedexamen i Juli 1863 I. S. Hedegaard og S. T. Tram af 7de Kl., R. Børgesen og H. Levinsen af 6te Kl. og A. T. Buhl og H. Prytz af 5te Kl.
- F. Af Flidsbelønninger for Dimittender tillagdes den Reitzerske (omtr. 5 Rd.) I. S. Hedegaard, den Thestrupske (omtr. 3 Rd.) den samme.
- G. Af Nis Nissens Legat blev i et Lærermøde d. 18de December 1863 Portioner tillagte følgende Disciple:
1. Af de $\frac{4}{5}$, der tillægges uformuende Disciple, som vise god Opførsel:

- a) en Portion paa 30 Rd. 16 Sk. N. Flindt;
 - b) sex Portioner paa 30 Rd. H. F. Haar, J. C. Thorsen, J. K. Møller, E. Prytz, A. T. Buhl og R. Børgesen;
 - c) syv Portioner paa 20 Rd.: F. K. Schrøder, P. T. H. Ellermann, H. Prytz, V. A. J. I. Bastrup, P. Mortensen, N. K. Spur og H. Møller;
 - d) tre Portioner paa 15 Rd.: H. K. Smith, P. P. Ørum og K. E. Mayntzhusen;
 - e) en Portion paa 10 Rd.: N. B. Jensen;
2. Af den $\frac{1}{6}$, der tillægges Disciple, som uden egenlig at behøve Understøttelse udmærke sig ved Flid og Sædelighed:
- a) en Portion paa 11 Rd. 28 Sk.: H. I. Levinsen;
 - b) otte Portioner paa 10 Rd.: P. E. Glahn, H. Svanholm, T. Sørensen, M. Bisgaard, C. Jürgens, F. Haar, A. Høyer og H. Flindt;
 - c) to Portioner paa 5 Rd.: A. Stade og O. T. Christensen.

Desuden blev af samme Legats opsparede Renter og hjemfaldne Oplagspenge, til Beløb af 542 Rd. 32 Sk., iaar efter Rektors Indstilling og Ministeriets Bestemmelse anvendt noget over Halvdelen til overordenlig Understøttelse for trængende Disciple og Studenter, dimitterede fra Aalborg Kathedralskole i de sidste Aar. Der uddeltes 310 Rd. saaledes: 2 Portioner paa 30 Rd. hver til stud. theol. F. K. Nielsen og stud. jur. M. Aagaard; 9 Portioner paa 20 Rd. hver til stud. philos. I. S. Hedegaard, stud. theol. S. Sørensen, stud. philos. S. T. Tram, stud. philos. K.

Møller, stud. philol. V. Kieler, stud. physic. S. Svendsen, stud. theol. M. Ellermann, stud. med. & chir. C. M. Aagaard og stud. philos. B. Paludan-Müller. Desuden til Disciplene R. Børgesen 40 Rd. og Brødrene P. og M. Mortensen tilsammen 30 Rd. — Resten, 232 Rd. 22 Sk. vil paa lignende Maade blive uddelt ved Slutningen af 1864.

IV.

Udtog af Skolens Regnskab

for Finansaaret 1863—64.

A. Skolen,

Indtægt.

1.	Kassebeholdning fra 1862—63.	1015	48	6 ¹ / ₂	β
2.	Renter af Kapitaler	65	—	24	-
3.	Jordebogsindtægter samt af Kirker og Præstekald	5221	—	2	-
4.	Skolekontingenter	4104	—	85	-
5.	Kostpenge af Aalborg Hospital	414	—	8	-
6.	Forskjellige Indtægter	3	—	„	-
7.	Tilskud fra den almindelige Skolefond	8313	—	59	-
8.	Ifølge Decision paa Antegnelser	13	—	„	-
9.	Forskud og Indeholdelser hos Skolens Lærere til Dækning af Præmier og Gageforskud . .	847	—	26	-
10.	Endvidere Tilskud fra den almindelige Skolefond til Betaling af				

Kjøbesummen for Gaarden Nr.			
274 i Jomfruannegade med Renter			
	4700	48	8
11. Lejeindtægter af samme Gaard	76	—	24
	<hr/>		
Ialt	24773	48	42 $\frac{1}{2}$

Udgift.

1. Tienderefusioner	463	48	8
2. Skatter af Tiender	392	—	2
3. For Tienders Konvertering og i Anledning af Kornavktionen . .	49	—	57
4. Ifølge Decision paa Antegnelser	„	—	85
5. Gager og Lærernes Andel af Skolepengene	13085	—	25
6. For Timeundervisning	1659	—	26
7. Tilskud til Skolens Bibliothek og Samlinger	349	—	85
8. Til Skolebygningens Vedligeholdelse	255	—	40
9. Lejeudgifter	22	—	16
10. Inventariets Vedligeholdelse .	106	—	36
11. Godtgjørelse for Afsavn af Embedsbolig	33	—	32
12. Brændsel og Belysningsforbrødenheder	328	—	92
14. Skatter og Afgifter — de kommunale	122	—	76
15. For Regnskabsføringen	340	—	„
16. Forskjellige Udgifter	342	—	10
a) Skoleopvarmning. 50 48 „ 8			

b) Rengjøring	105	ø	43	β
c) Porto, Protokoller og Skrive-materialier	86	—	11	-
d) Programmet og Skolehøjtidelig heder	90	—	„	-
e) Andre Udgifter	10	—	52	-
17. Til Indførelse af Undervisning i Skydevaabens Brug	12	ø	48	β
18. Gageforskud til Skolens Lærere og Præmier til Livsforsikringsanstalten	1190	—	95	-
19. Kjøbesummen for Gaarden Nr. 274 i Jomfruannegade med Renter	4718	—	45	-
20. Skatter og Reparationsudgifter ved samme Gaard	62	—	80	-
21. Kassebeholdning	1237	—	48 ¹ / ₂	-
—	<hr/>			
—	Ialt	24773	ø	42 ¹ / ₂ β
—	<hr/>			

B. Bibliotheket og Samlingerne.

Indtægt.

1. Kassebeholdning	„	ø	„	β
2. Renter af en Kapital	2	—	72	-
3. Theilmans Legat	20	—	„	-
4. Tilskud fra Skolens Kasse	349	—	85	-
	<hr/>			
	Ialt	372	ø	61 β

Udgift.

1. For Indkjøb af Bøger og natur-			
videnskab. Gjenstande	336	øst	53 β
2. „ Bøgers Indbinding	36	—	8 -
	<hr/>		
Ialt	372	øst	61 β

C. Stipendiefonden.

Indtægt.

1. Kassebeholdning	44	øst	35½ β
2. I Sparekassen indestod	832	—	46 -
3. Renter af Kapitaler og Oplags-			
penge	760	—	41½ -
	<hr/>		
Ialt	1637	øst	27 β

Udgift.

1. Udbetalte Stipendier, Præmier			
og Oplagspenge	421	øst	83 β
2. Thuresons Legat	70	—	36 -
3. Renter til Bibliotheket	2	—	72 -
4. Regnskabsførerens Salær	15	—	9½ -
5. I Sparekassen indestaar	1113	—	39 -
6. Kassebeholdning	13	—	75½ -
	<hr/>		
Ialt	1637	øst	27 β

D. Taubers Jubellegat: 20 Rd.

til hver Juni og December Termin, er udbetalt som sædvanlig 10 Juli 1863 og 10 Januar 1864.

E. Nis Nissens Legat.

Indtægt.

1. Kassebeholdning	„	af	„	β
2. I Sparekassen indestod	1398	—	4	-
3. Renter af Kapitaler	526	—	62	-
4. Renter af Oplagspenge	53	—	38	-
	<hr/>			
Ialt	1978	af	8	β

Udgift.

1. Udbetalte Oplagspenge	162	af	12	β
2. Udbetalt til Disciplene	253	—	22	-
3. Extraordinær Understøttelse til Studenter og Disciple af oplagte Renter og hjemfaldne Oplags- kapitaler ifølge Ministeriets Re- solution	310	—	„	-
4. For Avertissementer og Portoudl.	4	—	39	-
5. Regnskabsførerens Salær	20	—	„	-
6. I Sparekassen indestaar	1227	—	42	-
7. Kassebeholdning	„	—	85	-
	<hr/>			
Ialt	1978	af	8	β

V.**Udsigt over hvad der er læst og lært i Skoleaaret.****Dansk.**

7de Klasse (Wulff). Efter Thortsen, med Afbe-

nyttelse af N. M. Petersen, Dietrichson o. a. er gennemgaaet Litteraturen fra Holberg til den nyeste Tid; af de vigtigste Forfatteres Arbejder ere Prøver forelæste og oplæste, 2 à 3 Timer maanedlig anvendte til at læse Svensk efter Hammerichs Bog. Hver anden Uge 1 Stil, ialt 16* (Med Hensyn til Islandsk henvises til forrige Aars Program.)

6te Klasse (Henningsen). Flors Haandbog er benyttet som Grundlag for en ganske kort Udsigt over Litteraturhistorien; større og mindre Stykker af forskellige Forfattere ere forelæste eller oplæste. Hver Uge en fri Udarbejdelse, hvoraf kun enkelte ere skrevne paa Skolen. (32).

5te Klasse (Ankjær). Oplæst Stykker af forskellige Forfattere. Skriftlig Behandling af et bekjendt Stof eller Æmner af almindeligt Indhold. (28 Stile.)

5te Realklasse (Henningsen). Med Flors Haandbog som Grundlag er der givet en kort Udsigt over Litteraturhistorien indtil Oehlenschläger; Prøver af de vigtigste Forfattere før Oehlenschläger forelæste eller oplæste. Hver Uge 1 Stil, snart hjemme og snart paa Skolen, dels lettere fri Udarbejdelser, dels Gjengivelse af et bekjendt Stof. (33).

4de Klasse (Dahlenborg). 30 danske Stile paa Skolen. Læst adskillige Digte udenad til Fremsigelse. Oplæsning.

4de Realklasse (Henningsen). Wulffs Læsebog benyttet til Oplæsning og Analyse; desuden oplæst Hauchs Thorvald Vidfærle: enkelte Digte læste udenad i Begyndelsen af Aaret; enkelte Afsnit af Grammatikken repete-

*) Alle Angivelser i det følgende af Stilenes Antal gjælde Tiden fra Skoleaarets Begyndelse til Udgangen af Maj.

rede. Hver Uge 1 Stil paa Skolen: lettere Opgaver af beskrivende og fortællende Art, Gjenfortælling og Oversættelse. (32).

3 die Klasse (Dahlenborg). 34 danske Stile paa Skolen. Læst en Del Digte udenad til Fremsigelse. Oplæsning.

3 die Realklasse (Ankjær). Bojesens Sproglære. Wulffs Læsebog anvendt til Oplæsning og Analyse, og adskillige Digte deri lærte udenad. Ugentlig 1 Stil (Gjenfortælling) dels skreven hjemme, dels paa Skolen. 27 Stile.

2 den Klasse (Henningsen). Funch, Røgind og Warburgs Læsebog benyttet til Oplæsning, Gjenfortælling og Analyse; Bojesens Sproglære repeteret; 19 Digte læste udenad til Fremsigelse, efter Lefoliis fortællende Digte. Hver Uge en Diktatstil (i Slutningen af Aaret Gjenfortællinger). (32).

1 ste Klasse (Wulff). Funch, Røgind og Warburgs Læsebog benyttet til Oplæsning, Gjenfortælling og Analyse, og en Del af Versene lærte udenad. Hovedpunkterne af Bojesens Sproglære ere læste, repeterede og stadig mundtlig indøvede. 1 a 2 Stile ugentlig (Diktat), i alt 48.

Tysk.

7 de Klasse (Wulff). Goethes Reineke Fuchs, og forøvrigt forelæst nogle lettere mindre Fortællinger.

6 te Klasse (Assens). Af Hjorts Læsebog er læst S. 437—481 og S. 548—588 dels med Forberedelse hjemme, dels som Extemporallæsning; af Jürs og Rungs deutsche Dichter de fleste af de ikke med Stjerne betegnede Digte. Desuden har hver Discipel maanedlig læst et Drama af

Schiller, hvori der ved Maanedens Slutning er blevet examineret. Simonsens Formlære og Syntax. 1 Gang ugenlig mundlig og 1 Gang ugenlig skriftlig Stil efter Lorenzens Stileøvelser, ialt 34 Stile.

5te Klasse (Assens). Hjorts Læsebog S. 235—286; af Jürs og Rungs deutsche Dichter de med en Stjerne betegnede Digte. Simonsens Formlære og Syntax; 1 Gang ugenlig Stil efter Lorenzens Stileøvelser, ialt 31 Stile.

5te Realklasse (Henningsen). Schillers: Die Jungfrau von Orleans. Simonsens Formlære og Syntax. 1 Stil om Ugen efter Lorenzens Stileøvelser. (32.) B. har desuden læst Hjorts Læsebog p. 87—155 og A har repeteret en stor Del af det tidligere læste. A opgiver som læst til Afgangsexamen foruden Schillers J. v. O. Hjorts Læsebog p. 20—155, p. 235—315, p. 341—378. Ialt 431 Sider.

4de Klasse (Ankjær). Hjorts Læsebog S. 195—235 og 315—29. Simonsens Formlære. Mundlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk til Tysk efter Lorenzens Stileøvelser. 32 Stile. I de sidste Maaneder have Disciplene hver anden Uge opgivet et større hjemmelæst Pensum.

4de Realklasse (Henningsen). Hjorts Læsebog p. 87—194. Simonsens Formlære. Hver Uge 1 Stil og 1 Gang mundlig Oversættelse fra Dansk til Tysk efter Lorenzens Stileøvelser. (30).

3die Klasse (Wulff). Hjorts Læsebog S. 1—74, bestandig læst fremad, intet repeteret. I Simonsens Formlære læst Verberne og repeteret alt det tidligere læste. 1 Stil ugenlig efter Holbech og Petersen, af og til mundlig, ialt 29.

3die Realklasse (Ankjær). Hjorts Læsebog S. 12—67 (3die Oplag). Simonsens Formlære, med behørig Forbigaaelse, undt. 2den Konjug. og de sammensatte Verber. Formlæren indøvet ved skriftlig og mundlig Oversættelse fra Dansk til Tysk. 28 Stile.

2den Klasse (Assens). Toepfers Læsebog for de lavere Klasser S. 42—105. Simonsens Formlære med Forbigaaelse af flere Stykker. 1 Gang ugenlig mundlig og 1 Gang skriftlig Stil efter Holbechs og Petersens Stileøvelser, ialt 34 Stile.

1ste Klasse (Ankjær). Toepfers Læsebog S. 1—45. Det Vigtigste af Formlæren efter Simonsen. Skriftlige Øvelser i Afskrift efter Bogen, Diktat, Indøvelse af Formlæren.

Fransk.

7de Klasse (Dahlenborg). Molière, le malade imaginaire; Voltaire, Zaïre; Delavigne, Louis XI; Scribe, la camaraderie. Nogle lyriske Digte i Borrings Etudes.

6te Klasse (Dahlenborg). Borrings Etudes litt. 1—62; 166—313. Fra Jul 1 Time ugenlig Extemporal-læsning. Kröyers Grammatik.

5te Klasse (Münster). Borrings Etud. litt. 1—84. Af Kröyers Sproglære det meste af Formlæren og af Sætningslæren.

5te Realklasse (Rektor). Borrings Etudes litt. p. 1—84, 160—166, 279—304, 355—413. Dette Pensum tiligemed Borrings Læsebog for Mellemlasser S. 53—82 opgives til Afgangsexamen (i alt 203 Sider). Extemporal-

læsning i Études litt. p. 166—210 og 304—325. Krøyers fr. Sproglære.

4de Klasse (Dahlenborg). Borrings Læsebog for Mellemklasser fra S. 128—150 og fra 168—201. Formlæren efter Krøyer.

4de Realklasse (Dahlenborg). Borrings Læsebog for Mellemklasser fra S. 106—116 og fra 201—241. Formlæren efter Krøyer.

3die Klasse (Münster). Borrings Manuel S. 114—149. Det vigtigste af Krøyers Formlære.

3die Realklasse (Ankjær). Borrings Manuel S. 114—40. Det vigtigste af Krøyers Formlære.

2den Klasse (Münster). Borrings Manuel S. 23—40; 81—96. Det vigtigste af Formlæren efter Krøyer.

Engelsk (Münster).

5te Realklasse. Begge Afdelinger have læst Listovs engelske Læsebog 2den Afdeling S 1—95, dog ikke de poetiske Stykker. — Ældste Afdeling tillige fra 97—111 og af Repps English stories S. 91—144, hvilket i Forening med det tidligere læste af Listovs mindre Læsebog S. 1—51 opgives til Afgangsexamen (ialt 204 Sider). Jævnlig mundlige Øvelser i at oversætte fra Dansk til Engelsk fornemmelig efter Lassens Opgaver. 29 Stile.

4de Realklasse. Listovs Elementarbog S. 23—44. Listovs engelske Læsebog 1ste Afdeling S. 18—51. Rosings engelske Formlære. Til mundlig Oversættelse fra Dansk til Engelsk benyttet Lassens Stileøvelser S. 1—11 og S. 93—103. 28 Stile dels hjemme dels paa Skolen.

3die Realklasse. Listovs Læsebog 1ste Afdeling S. 1—18. Sammes Elementarbog S. 1—23. Rosings Formlære. Af og til Stile skrevne paa Skolen, dels Diktat efter Forberedelse, dels Oversættelse af lette Exempler, ialt 27.

Latin.

7de Klasse (Rektor). Livius, 2den Bog. Seneca de providentia. Qvintilian X, I (efter Flemmers Udvalg S. 88—105 og 179—205). Virgils Æneis 4de og 6te Bog. Horats, Oder 4de Bog, Breve 2den Bog med Ars poetica. Ældre Afdeling har desuden repeteret det forhen læste. Tregders Literaturhistorie og visse Afsnit af Bojesens Antikviteter. Extemporallæsning: Curtius, Vellejus og Svetonius (Flemmers Udvalg S. 1—23, 71—86. 107—148). Ugenlig 2 Stile, af og til en Version (65).

6te Klasse (Forchhammer). Cic. pro Roscio Amerino, Livius 2den Bog. Virg. Æn. 5te Bog. Madv. lat. Gramm. fra § 423 ud (nyt); hele Gramm repeteret. Ugenlig to Stile (i Begyndelsen altid den ene paa Skolen, senere oftest begge hjemme). 70 Stile (2 Versioner).

5te Klasse (Wulff). Cic. pro Rosc. Am. og pro r. Dejot.; Ovid Met. III, 1—130, 143—252, 511—733, IV, 55—166. I Gramm. repeteret Formlære og Kasuslære og læst videre indtil Infinitiv. 2 Stile om Ugen, 1 hjemme og 1 paa Skolen, ialt 54.

4de Klasse (Dahlenborg). Cæsar de bello Gallico 1ste og 6te Bog. Madv. lat. Gramm. repeteret Formlæren

og læst Syntax til 2det Afsnit. Ugenlig 2 Stile, altid paa Skolen (53).

3die Klasse (Henningens). Berg og Møllers Læsebog p. 1—40. Det tilsvarende af Formlæren efter Madvig. Hver Uge 2 Stile paa Skolen (Oversættelse af de i Forvejen læste danske Stykker i Læsebogen, ialt 68).

Græsk.

7de Klasse (Rektor). Demosthenes's Tale for Ktesifon, Tregders Anthologi p. 43—70. Homers Odysse 5te Bog, Iliade 21de og 22de Bog. Tregders Mythologi og Literaturhistorie. Ældre Afdeling har repeteret det tidligere læste.

6te Klasse (Dahlenborg). Homers Iliade 18de Bog og 22de fra V. 160. Herodots 3die Bog. Tregders Formlære og Mythologi.

5te Klasse (Forchhammer). Xenof. Anab. Bog 1 og 2. Hom. II. 20. 1—111. Tregders Formlære (det regelmæssige samt endel homeriske Former).

4de Klasse (Forchhammer). Lunds Læsebog indtil p. 21 (VIII). Tregders Gramm. indtil Verberne paa μ (det regelmæssige).

Hebraisk (Schmith).

7de Klasse A. Genesis (40 Kap.), Whittes Sproglære. B. Genesis 1—15 Kap. Af Whittes Sproglære det væsentligste.

Religion.

7de Klasse (Assens). Johannes's Evangelium i

Grundsproget; der er meddelt en Udsigt over Troslæren med Balles Lærebog som Grundlag.

6te Klasse (Assens). Herslebs Bibelhistorie; af Balles Lærebog er læst det sjette Kapitel; Brevet til Ephesierne er gjennemlæst og forklaret paa Skolen.

5te Klasse (Assens). Balles Lærebog med Undtagelse af det sjette Kapitel; det gamle Testamente, læst efter Assens's Bibelhistorie.

4de Klasse (Assens). Efter S. C. Müllers Udtog af Bibelen er læst det ny Testamente indtil Apostlenes Gjerninger. Balslevs Katekismusforklaring fra den anden Trosartikel inden Enden; nogle Psalmer ere lærte udenad.

4de Realklasse (Assens). Balslevs Bibelhistorie; Balslevs Katekismusforklaring fra det andet Hovedstykke indtil Enden; nogle Psalmer ere lærte udenad.

3die Klasse (Assens). S. C. Müllers Udtog af Bibelen fra Israels Rige til Jesu Ophold i Jerusalem paa Jødernes Fest, dog med Forbigaaelse af de Stykker, som ikke egne sig til at læres; Balslevs Katekismusforklaring forfra indtil den anden Trosartikel; nogle Psalmer ere lærte udenad.

3die Realklasse (Malmstrøm). S. C. Müller Udtog af Bibelen fra Israels Rige (S. 95) til Jesus i Jerusalem (198), med Forbigaaelse af nogle Stykker. Balslevs Forklaring: forfra til den anden Trosartikel. Nogle Psalmer.

2den Klasse (Malmstrøm). Assens Bibelh.: G. T. til Rigernes Adskillelse (S. 79). De 3 første Parter af Luthers Katekismus. Endel Psalmer.

1ste Klasse (Malmstrøm). Balslevs Bibelhistorie lært og 2 Gange repeteret. Endel Psalmer.

Historie.

7de Klasse (Schmith). A. Oldtidens Historie efter Thrige, Middelalderens og den nyere til 1815 efter Bohr, Danmarks efter Allen. B. Det samme med Undtagelse af Danmarks Historie og af Oldtiden Kejserperioden.

6te Klasse (Schmith). Thriges gamle Historie fra Alexander den stores Død til den romerske Republiks Op-hør; den nyere Historie fra 1648 til 1779 efter Bohr.

5te Klasse (Schmith). Den gamle Historie til Alexander den stores Død, efter Thrige; den nyere Historie fra 1517—1648 efter Bohr.

5te Realklasse (Schmith). A. Kofods fragm. Historie ved Thrige, til 1815 og Allens Lærebog i Danmarks Historie. B. Kofods fragmentariske Historie, til 1815.

4de Klasse (Schmith). Den sidste Halvdel af Middelalderen; af den nyere Tid fra 1517—1648, efter Bohrs Lærebøger.

4de Realklasse (Schmith). Kofods fragm. Historie, til Revolutionen.

3die Klasse (Forchhammer). Bohrs Middelalderens Historie indtil p. 123. Allens Danmarkshistorie til Valdemar Sejers Død.

3die Realklasse (Forchhammer). Bohrs mindre Historie, Oldtiden. Allens Danmarkshistorie indtil Unionen.

2den Klasse (Ankjær). Roms Historie, Middelalderen

og den nyere Historie til 1648, efter Bohrs mindre Lærebog i Verdenshistorien.

1ste Klasse (Ovesen). Fix's Danmarkshistorie, dernæst Ingerslevs fragment. Historie forfra og til Borgerkrigene i Rom.

Geografi.

6te Klasse (Schmith). Velschows Geografi.

5te Klasse (Schmith). Samme Bog: Asien, Afrika, Amerika og Avstralien.

5te Realklasse (Assens). Thriges Geografi med nogle Tilføjelser.

4de Klasse (Schmith). Rimestads Geografi: Evropa med Undtagelse af p. 20—46.

4de Realklasse (Assens). Thriges Geografi.

3die Klasse (Schmith). Efter Rimestad: forfra til Mellemevropa, med Undt. af p. 20—46.

3die Realklasse (Juel). Efter Rimestads mindre Lærebog: Forfra til S. 106 (Mellemevropa); heraf S. 20—46 mindre nøjagtigt.

2den Klasse (Juel). Efter Rimestad's mindre Lærebog: Sydevropa, Mellemevropa; Asien, Afrika (o. S. 86—163).

1ste Klasse (Münster). Af Rimestads Geografi Evropa til Mellemevr. S. 46—106.

Naturhistorie (Juel).*)

6te Klasse. Endelig Repetition: Plantekæren efter

*) Hvor Lütken's „Dyreriget“ er anført, menes altid 2den Udgave.

Bramsen og Drejer's kortfattede Lærebog; Dyr læren efter Lütken's „Dyreriget“. Jævnlig praktiske botaniske Øvelser.

5te Klasse. Plantelæren (den alm. Del repeteret fra 4de Kl.) efter Bramsen og Drejer; Bløddyrene og Leddyrene efter Lütken's „Dyreriget“. Enkelte Gange praktiske botaniske Øvelser.

5te Realklasse. A. Endelig Repetition af Plantelæren efter Bramsen og Drejer; derpaa læst og repeteret efter Lütken's „Dyreriget“ Krebsdyrene og Ormene; derefter den endelige Repetition af hele Dyr læren efter samme Lærebog. B. Plantelæren (den alm. Del repeteret fra 4de Kl.) efter Bramsen og Drejer; Bløddyr og Leddyr efter Lütken's „Dyreriget“. Med begge Afdelinger enkelte Gange praktiske botaniske Øvelser.

4de Klasse. Den alm. Del af Plantelæren efter Bramsen og Drejer; Krybdyr, Padder og Fiske samt de egenlige Bløddyr efter Lütken's „Dyreriget“.

4de Realklasse. Som 4de Klasse.

3die Klasse. Det menneskelige Legeme, Pattedyr og Fugle efter Lütken's „Dyreriget“.

3die Realklasse. Som 3die Klasse.

2den Klasse. Leddyr og Bløddyr samt Repetition (fra 1ste Kl.) af Pattedyr og Fugle efter Lütken's Begyndelsesgrunde (3die Udgave).

1ste Klasse. Hvirveldyrene (fra S. 10) efter Lütken's Begyndelsesgrunde (3die Udgave).

I de Klasser, hvor Lütken's „Dyreriget“ bruges, er noget af det smaastilede forbigaaet.

I Sommerens Løb ere enkelte Vandringer foretagne i Byens Omegn, især med 6te Kl. og 5te Realkl. A.

Naturlære (Winde).

7de Klasse. A. Ørsteds mek. Naturlære fra Alm. Bevægelselære (pag. 145) til pag. 299. Petersens chem. Naturlære fra Elektromagnetismen til Meteorologien. Det hele i begge Aar læste Pensum er repeteret. Mundts Grundtræk af Astronomien med Forbigaaelse af enkelte vanskeligere Dele, navnlig pag. 57—64. B. Ørsteds mek. Naturlære til Alm. Bevægelselære. Petersens kem. Naturlære til Elektromagnetismen.

5te Realklasse. A. Holtens Naturlære fra „Luftformige Legemer“ (pag. 78) til Lyset. B. Samme Bog forfra til „Den mariottiske Lov“ (pag. 86). Begge Afdelinger Johnstrups kemiske Grundstoffer med Undt. af Afnittet om Metallerne, og af Holtens Naturlære Magnetismen, Elektriciteten og Varmelæren.

Mathematik.

7de Klasse. A. (Malmstrøm.) Arithmetikken efter Assens's Ar. og Steens elem. Alg. med trykt Tillæg; Geometrien efter Berg, Stereometrien og Trigonometrien efter Mundt. 39 skriftlige Udarbejdelser, hvoraf nogle paa Skolen. B. (Winde). Mundts Geometri, 2den Udgave, til Første Tillæg (sphærisk Geometri), og samme Forfatters Plan-Trigonometri, sidste Udgave. Steens elementære Algebra pag. 54—70 (Logarithmer), pag. 82—83 og pag. 95—104 samt efter et „Tillæg til Arithmetikken“: Rækker,

Rentesregning og Annuiteter, og Forvandling af dobbelt-irrationale Udtryk. Til Maj Maanedes Udgang 40 skriftlige Opgaver, hvoraf en Del ere besvarede paa Skolen.

6te Klasse (Ovesen). Geometri efter Berg. Af nyt læst fra 6te Afdeling, pag. 136, „Opgaver“, og ud. Repeteret Bogen forfra. Arithmetik efter Steens elem. Algebra: Af nyt læst fra Side 38 til Side 100 med Forbigaaelse af Logarithmer. Repeteret Bogen forfra og Assens's Arithmetik. Til Mai Maanedes Udgang er givet 33 Opgaver.

5te Klasse (Malmstrøm). Lært og repeteret efter Mundts Geom., 5te Udg.: §§ 204—306, 321—332, 345—371. Steens elem. Algebra; læst og repeteret Hovedsætningerne af Læren om Potens og Rod, Ligninger af første Grad og den ren kvadr. Lign. S. 1—34 og 70—76.

5te Realklasse (Malmstrøm). Geometri. A. Læst og 2 Gange repeteret Mundts Geometri. B. Læst og 2 Gange repeteret Mundts Geometri S. 53—111 o: Forhold mellem Linier, Hovedsætningerne om Fladeindhold og Konstruktioner, — Arithmetik. A. Læst og 2 Gange repeteret Steens elem. Algebra. B. Potens og Rod (S. 1—54), samt Ligninger (S. 70—100), undt. de exponentielle. A. I Ar., Geom. og Regn. 54 skriftlige Udarbejdelser; B. 39.

4de Klasse (Ovesen). Geometri efter Mundt forfra til p. 45 læst og 2 Gange repeteret. Arithmetik efter Assens: Decimalbrøker, alm. Brøker, Maal, Proportioner, Kvadratrods- og Kubikrodsuddragning, og Repetition forfra. Det ny er to Gange repeteret.

4de Realklasse (Ovesen). Mundts Geometri forfra til „Fjerde Kapitel“, Side 52, læst og repeteret 2 Gange. Assens's Arithmetik: fra „Decimalbrøker“ og ud ligeledes 3 Gange læst.

3die Klasse (Winde). Assens's Arithmetik forfra til Decimalbrøk, læst i alt 3 Gange. Øvelser paa Tavlen i Bogstavregning og simple Ligningers Opløsning.

3die Realklasse (Malmstrøm). Efter Assens's Ar.: de 4 første Regningsarter læst flere Gange, samt Maal og Brøk (til Side 49). Jævnlig Indøvelse af de daglige Pensar ved Exempler paa Tavlerne.

Regning.

5te Realklasse (Malmstrøm). A. Repeteret ved Exempler, paa Tavle og i Hovedet, de tidligere lærte Regninger. B. Repeteret kortelig Procentregning og lært Kjæde-, Delings- og Blandingsregelen. A. og B. hver 14de Dag en Regneopgave til Besvarelse i Hjemmet.

4de Realklasse (Ovesen). Øvelser i simpel og sammensat Reguladetri, Procent- og Rentes Regning og Hovedregning.

3die Klasse (Winde). 1 Time ugenlig: enkelt og sammensat, ligefrem og omvendt Reguladetri og Procentregning.

3die Realklasse (Malmstrøm). Omvendt og sammensat Reguladetri, Hovedregning.

2den Klasse (Ovesen). Øvelser i de 4 Regningsarter med Brøker og Reguladetri, Hovedregning.

1ste Klasse (Ovesen). Øvelser i de 4 Regningsarter med hele Tal og Brøker, Hovedregning.

VI.

Skolebibliotheket

har modtaget følgende Tilvæxt (her ordnet i Overensstemmelse med Hovedfortegnelsen over Samlingen i Indbydelsesskriftet for 1858). De med † betegnede Skrifter ere tilsendte fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, de med * betegnede ere Gaver fra andre.

I. Theologi.

- A.** Clausen, H. N. Nyt Tidsskrift f. udenlandsk theol. Lit. Aargang 11, 2—4; Aargang 12, 1. Kbh. 1863—64.
- E.** Beda. Anglerfolkets Kirkehistorie, overs. af Kragballe. Kbh. 1864.
- † Beckman, J. V. Den nya svenska Psalmboken. Forsök till ev. Psalmhistoria. Stockh. 1845.

II. Filosofi.

Nielsen, R. Forelæsninger over filosofisk Propædeutik. Kbh. 1863.

III. Rets- og Statsvidenskab.

- A.** Klein, C. S. Samling af endnu gjældende Love og Anordninger af mere alm. Intercesse. Udgiven efter Indenrigsministeriets Foranstaltning. (1785—1864). Kbh. 1861—63.
- B.** † Falkman, L. B. Upplysninger om Kronans, Kyrkornas och Presterskapets inkomster uti Skåne, Halland och Blekinge, D. 1—2. Lund 1848.
- Hertz, T. Efterretninger om geistl. Embeder i Konger. Danmark. Lev. 9—10 (Slutn.) Odense 1863—64.
- † Rathsmann, C. N. Underdanigst Betänkande jemte tabeller til kgl.

Majest. ang. oppgjord jemförelse emellan Sv. Folkets skatter — med Tabeller. Stochh. 1856.

† Statistisk Tabelværk, 3die Række, 1—2 B. Kbh. 1863; Ny Række, Bd. 18 og 23—25. Kbh. 1863.

Trap, J. P. og Erichsen, H. C. Hof- og Statskalender for 1864. Kbh. 1864.

IV. Lægevidenskab.

† Bang, O. Koldt Vand. To Forelæsninger. Kbh. 1863.

† Gædeken, C. G. Blodöresvulsten. (Med. Doct. Disp.) Kbh. 1862.

† Lehmann, J. C. Bidrag til Oplysning om Perinephritis (Med Doct. Disp.) Kbh. 1863.

† Poulsen, A. P. Iagttagelser ang. Hjerneapoplexiens pathologiske Anatomi og Genese (Med. Doct. Disp.) Kbh. 1863.

† Schmidt, F. T. Det follikulære Kjertelvæv (Med. Doct. Disp.) Kbh. 1862.

V. Naturlære. Astronomi.

Müller, J.- Pouillet. Lehrbuch der Physik u. Meteorologie. Aufl. 6. Bd. 1, Lief. 6—10; B. 2, Lief. 1—6. Braunschweig 1863—4.

† Peters, C. A. T. Briefwechsel zw. C. F. Gauss u. H. C. Schumacher, B. 4. Altona 1862.

Thomsen, A. Naturkræfterne i Menneskets Tjeneste, H. 1—5. Kbh. 1863—4.

Thomsen, A. og J. Tidsskrift for Physik og Chemi. Aarg. 2, 5—12 og 3, 1—3. Kbh. 1863—4.

VI. Mathematik.

Fogelmark, E. Lärobok uti analytisk Geometri, 1—2. Stockholm 1863.

Thorson, Th. Mathematisk Opgaver. Kbh. 1863.

VII. Naturhistorie.

A. Annales des sciences naturelles, 4e série: Zoologie T. XV—XX; Botanique T. XV—XX. Paris 1861—3.

- Fogh og Lütken. Tidsskrift for popul. Fremstill. af Naturvidenskaben. 2den Række Bd. 5, 3—6. 3die Række Bd. 1, 1. Kbh. 1863—4.
- Hartwig, G. Underverdenen, dens Skatte og Vidundere, overs. Kbh. 1863—4.
- Schjødte, J. C. Naturhist. Tidsskrift, 3die Række, Bd. 2, 3 og Bd. 3. Kbh. 1863.
- †Steenstrup, J. J. S. Et Blik paa Naturv. og Oldforskningens Forstudier til Besvarelsen af Spørgsmaalet om Menneskeslægtens tidligste Optraeden i Evropa (Univ. Progr.). Kbh. 1862.
- Troschel, F. H. Archiv f. Naturgeschichte. Jahrg. 28, 5-6; 29, 1—3. Berlin 1863.
- B.** Meinert, F. Anatomia forficularum I (Doct. Disp.). Kbh. 1863.
- C.** Babington, C. C. Manual of British botany, 5 ed. London 1862.
- Berg u. Schmidt, Darstellung und Beschreibung offiz. Gewächse. Hft. 31—34 (Slutn.). Leipzig 1863—4.
- Heiberg, P. A. C. Kritisk Oversigt over de danske Diatomeer, 2 Hft. Kbh. 1863.

VIII. Geografi, Topografi, Rejsebeskrivelse.

- Ågrén, S. Geografisk Konstruktions beskrifning. Stockholm 1850.
- Ankjær, S. Geograf.-statistisk Haandbog. Bd. 2 Slutn. Kbh. 1863.
- Baldwin, W. C. Sydafrikanske Rejseminder. Overs. af F. C. Sørensen. Kbh. 1864.
- Bull, A. Atlas over Danmark (4 Blade).
- Kiepert, Alt Griechenland (Wandkarte) i 11 Blade.
— Alt Italien (Wandkarte) i 12 Blade.
- * Lorenzen, C. Danevirke og Omegn. Kbh. 1863.
- Løffler, E. Lærebog i den physiske Geografi. Kbh. 1864.
- †Mehren, A. F. Syrien og Palæstina. Studie efter arabiske Geografer (Univ. Progr.). Kbh. 1862.
- Rheinhard. Roma vetus (Væggekort i 4 Blade).
- Schade. Schul-Atlas, Lief. 1—11. Leipzig und Dresden 1863—4.
- Schmidt, V. Rejse i Grækenland osv. Hft. 2—10. Kbh. 1863.

Trap, J. P. Statist. topogr. Beskrivelse af Hertugdømmet Slesvig, Hft. 4—7 og Grundtegninger dertil, Hft. 2—6. Kbh. 1863—4.

IX. Historie.

A. Weber, G. Allgem. Weltgeschichte, Bd. 5, 1. Leipzig 1863.

B. † Historisk Tidsskrift. Række 3, Bd. 3, 1. Kbh. 1862.

Samlinger til Fyens Historie og Topografi. Bd. 3, 1. Odense 1864.
Slesvigske Provindsialefterretninger. Ny Række. Udg. af C. Juel og F. Knudsen. B. 4, 3—6. Haderslev 1863.

Brasch, C. H. Vemmetoftes Historie, D. 3 (med A/bildn.). Kbh. 1864.

† Chemnitz, B. P. Gesch. des schwedischen in Teutschland geführten Krieges. Buch 1—6. Stockholm 1855—9.

Munch, P. A. Det norske Folks Historie. Hovedafd. 2, Bd. 2, 4. Christ. 1863.

† Wegener, C. F. Aarsberetn. fra det kgl. Gehejmearkiiv, Bd. 3, 3 Kbh. 1863.

Worsaae, J. J. A. De Danskes Erobring af England og Normandiet. Kbh. 1863.

E. † Tornberg, C. J. Annales regum Mauritaniae a condito Idrisidarum imperio ad a. 726. T. 1—2. Upsal. 1843—6.

G. † Hildebrand, B. E. Minnespenningar öfver enskilda svenska män och qvinnor. Stockh. 1860.

† —, Anglosachsiska mynt i Sv. Kgl. Myntkabinetet. Stockh. 1846.

† Tornberg, C. J. Numi Cufici Regii numophyl. Holmiensis. Upsal. 1848.

X. Filologi.

A. Kuhn, A. Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung Bd. XII, 4—6 og XIII, 1—3. Berlin 1863—64.

Meyer, L. Vergleich. Grammatik d. griech. u. latein. Sprache, Bd. 2, 1. Berlin 1863.

C. Pauly, A. Real-Encyclopädie der classischen Alterthumswissenschaft. 2te Ausg. 1 Bd. Stuttg, 1862 fg.

Tidsskrift for Philologi og Pædagogik, Aarg. 5, 1—3. Kbh. 1863—64.

D. Thukydidens, erklært von I. Classen, Bd. 1—2. Berlin 1863.

E. Q. Hæratius Flaccus Oder og Jubeldigt, overs. af L. O. Kjær. Kbh. 1863.

T. Livii Hist. Roman. libri, ex recens. J. N. Madvigii edd. J. N. Madvigius et J. L. Ussingius. III, 1. Havn. 1863.

F. Gladstone, W. E. Homerische Studien, bearbejdet v. Schuster. Leipzig 1863.

† Ussing, J. L. Prøve paa en Fremstilling af Grækernes og Romernes huslige og private Liv (Univ. Progr.). Kbh. 1863.

G. Berg, C. Græsk-Dansk Ordbog til Skolebrug, H. 9. Kbh. 1863.

† Stephanus. Thesaurus Græcæ Linguæ. Vol. 1, 11—12. Fol. Paris 1863.

XI. Nyere Sprog og Litteratur.

A. Biskupa Sögur, gefnar út af hinu Íslenzka bókmentafélagi I og II, 1. Kph. 1858—62.

Flateyjarbók. II, 1—2. Kristiania 1862—3.

* Kong Frederik VII. Om Bygningen af Jættestuer. Kbh. 1862.

* — Über den Bau der Riesenbitter (übers. v. Lucht). Kbh. 1862.

* Det kgl. nord. Oldskriftselskabs Aarsberetning for 1862.

Fridrekson, H. F. Íslenzk málmyndalysing. Kph. 1861.

Fritzner, J. Ordbog over det gamle norske Sprog. H. 1—5. Kristiania 1863.

Gíslason, K. Um frumparta Íslenzkrar tungu í fornöld. Kbh. 1864.

Thorsen, P. G. Danske Runemindesmærker I (Slesvig). Kbh. 1864.

B. Ingemann, B. S. Samlede Skrifter IV, 9 (udg. af Galskjøt). Kbh. 1864.

† 101. Manden bedre end hans Rygte. Et Digt. Kbh. 1862.

† 101 Gaader og Charader. Kbh. 1861.

† N. N. Gud veed hvortil det er godt. Kbh. 1861.

† Sange af Dr. B—o. Kbh. 1862.

- Aasen, J. Norsk Grammatik. Kristiania 1864.
- Broby, E. Modersmålets sproglære og retskrivning, Hist. 1—4. Kbh. 1863—4.
- Erslew, T. H. Supplement til alm. Forfatter-Lexicon, H. 10. Kbh. 1862.
- Flor, C. Dansk Sætningslære. Kbh. 1864.
- Lange, C. Norsk Forfatter-Lexicon f. 1814—56. H. 6 (Slutn.) Kristiania 1863.
- Nyerop, R. og Kraft. Dansk Norsk Forfatter-Lexicon. Kbh. 1820.
- Plønge, C. Anvisning til Udarbejd. i Modersmaalet. Kbh. 1863.
- C.** Shakspeare, W. Dramatiske Værker, 3die Udg. omarb. af E. Lembcke. H. 9—10. Kbh. 1863—4.
- E.** Pio, J. Fransk Ordfejningslære. Kbh. 1863.
- Sick. Nogle Partier af det franske Sprogs Formlære og Syntax. Odense 1863.
- G.** †Rydqvist, J. E. Svenska språkets lagar. Bd. 1—2. Stockh. 1850—60.
- †Svenska Fornsånger, utg. af A. O. Arwidsson. D. 1—3. Stockholm 1834—42.
- †Uppström, A. Codex Argenteus. ed. Upsal. 1851—57.
- †— Aivaggeljo Pairh MatPaiu. Upsal. 1850.

XII. Pædagogik. Skole- og Universitets- efterretninger.

- B.** †Linde, A. C. P. Meddelelser ang. Kbhvns Universitet osv. H. 7—8 (det lærde Skolevæsen). Kbh. 1863—4.
- †Forelæsninger og Øvelser i Foraars- og Efteraarshalvaaret 1863 ved Kbhvns Universitet. Kbh. 1863.
- †Fortegnelse over Afgangsexamen 1863. Kbh. 1863.
- †Liste over Examen philosophicum 1863. Kbh. 1863.
- C.** Anker. Ledetraad ved Undervisning i Gymnastik. Kristiania 1864.
- †Langhoff, E. Hist. Beretning om Skolelærer-Seminariet i Lyngby. Kbh. 1863.

† Rietz, J. E. Skånska skolväsendets historia. Lund 1848.

‡ Skoleprogrammer. a. Kongeriget Danmark, for 1863, fra: Aalborg, Aarhus (Hovgaard. Gotfred Underkonge i Jylland. II), Borgerdydsskolen i Kbh., Borgerdydsskolen paa Kristianshavn (Hammerich. Øhlenschlägers Ungdom), Frederiksborg, Helsingørs højere Realskole, Hørlufsholm (Listov. Bemærkn. om Oldnordisk som Skolefag), Horsens, Kolding (Veile Amts Realskole), Latin- og Realskolen i St. Kongensgade, Metropolitanskolen, Nykjøbing, Odense (Broberg. Hôtel Rambouillet), Randers (Whitte. Terents Heautontimorumenos, overs.), Ribe, Roskilde (Hundrup. Biograf. Efterretn. om dimitt. Disciple fra Slagelse Skole. II), Rønne (Bang. Kong Agis 3), Slagelse Realskole (Schou. Om Divisionsrest, Primitiv osv.), Sorø (Bojesen. Afskedsord), v. Westens Institut, Viborg (Feddersen. Bløddyrfaunen omkring Viborg). — b. Hertugd. Slesvig, for 1863, fra: Flensborg, Haderslev, Slesvig. — c. Hertugd. Holsten og Lauenborg, for 1863, fra: Altona, Glückstadt, Kiel, Meldorf, Pløen, Ratzeburg og Rendsburg. — d. Island, for 1862, fra Reykjavik. — e. Norge, for 1862, fra: Drammen (Fortegn. over Bogsamlingen), Kristiania Kathedralskole (K. Knudsen. Er Norsk det samme som Dansk?), Kristiania Borger- og Realskole (Bernhoft. Om Religionsundervisningen), Kristiansand (Feilberg. Om Konjunktivs Betydning i den latinske Sætningsbygning, Molde (Brinkman. Skolens Historie; Dorum. Projektion af geograf. Karter), Nissens Latin- og Realskole i Kristiania, Skien (Fortegn. over Bogsaml.), Tromsø (Blom. Om det franske Sprog og dets Stilling i de blandede Skoler. Om Russisk som Læregjenstand for denne Skoles Realelever. — f. Sverig, for 1862, fra: Carlskrona (Psarski. Kristna Kyrkans tillstånd under Apostlernas tid), Carlstad (Hammargrén. Om temperaturen i jordens inre), Christianstad, Falu (och Avesta), Gefle (och Söderhamn), Göteborg, Helsingborg, Hernösand (Sundsvall och Örnkölsvik), Hudiksvall, Jönköping (och Grenna), Kalmar Stift, Linköping (Kindberg. Dispos. plant. synantherearum), Luleå.

(Ovidii Ep. XIX Heroid. metr. ofvers. af Widmark), Lund (Andersson. Berättelse om en resa i pædagog. syfte), Malmö, Norrköping (Aspling. Vermischte Bem. über deutsche Idiotismen), Nyköping, Skara, Skellefteå, Piteå och Haparanda, Stockholm Gymn. (Bjursten. Om den svenska Romansen), Stockholm Nya Element. Skolan, Strengnäs och Eskilstuna (Strömberg. Iakftagelser rör. scholväsendet i Tyskland), Upsala, Wenersborg, Westerås, Sala och Arboga (Mossberg. Reseberättelse), Westervik (Scheutz. Några bidrag till SmålandsFlora), Wexjö (Andersson. Reseberättelse), Wisby, Ørebro, Østersund.

XIII. Encyklopædi, etc.

Nordisk Conversations-Lexicon, udg. af C. F. Ingerslev, II. 63—65 (Slutn.). Kbh. 1863.

Romberg. Die Wissenschaften. Bd. 8, 4—10; Bd. 9, 1.

† Arnason, J. Registor yfir bókasafn hins lærdaskóla i Reykjavík. Reykjav. 1862.

† Jørgensen, C. Fortegnelse over Horsens lærde Skoles Bogsamling. Horsens 1863.

XIV. Tidsskrifter af blandet Indhold.

Dansk Maanedsskrift, red. af M. M. G. Steenstrup, 1863, Bd. 1, 5—6; Bd. 2, 1—6. 1864, Bd. 1, 1—5. Kbh.

Nordisk Universitets-Tidsskrift. Aarg. 8, 4 og 9, 1. 1863.

† Oversigt over Vidensk. Selskabs Forhandl. Kbh. 1861, 7—8; 1862 1—6; 1863, 1—4.

Revue des deux mondes, T. 45—51. Paris 1863—64.

Discipelbibliotheket,

som i Skoleaaret 1863—64 har været bestyret af Adjunkt Assens, har modtaget følgende Forøgelse:

Dalton, Paa Eventyr.

Baron Münchhausens vidunderlige Reiser og Eventyr.

I Hjemmet 1863.

Aftenlæsning 7—8.

Saintine, Alexander Selkirk.

St. Pierre, Paul og Virginie.

Forchhammer, Gustav den fjerde Adolf og den finske Krig

[Gave af Forf.].

Indtægt.

Bidrag	14	rs	„	2	sk	„	7	β
Beholdning fra forrige Skoleaar	„	-	2	-	7	-		
	<hr/>							
Ialt	14	rs	2	sk	7	β		

Udgift.

Indkjøb af Bøger	9	rs	„	2	sk	4	β
Indbinding	3	-	5	-	14	-	
	<hr/>						
Ialt	13	rs	„	2	sk	2	β
	<hr/>						
Beholdning	1	rs	2	sk	5	β	

Den naturhistoriske Samling

blev i afvigte Skoleaar (1862—63), dels ved Gaver, dels og fornemmelig ved Indkjøb (hos Konservator ved Universitetets zoologiske Museum, Hr. R. Conradsen), forøget med et ikke ubetydeligt Antal Gjenstande, som imidlertid først anføres her, da en Del af det indkjøbte først ankom til Skolen efterat Programmet var trykt. I indeværende Skoleaar modtog Samlingen, foruden et Par mindre Gaver, endvidere en større og meget kjærkommen Forøgelse, idet Hr. Kammerherre Skeel til Dronninglund i Vendsyssel i Slutningen af forrige Aar skænkede Skolen nedenauførte Samling af udstoppe de Fugle, hvilke

alle paa 1 nær (Rype) høre til indenlandske Arter. Gaven bestaaer af 112 Fugle, fremstillende 56 Arter (i 32 Slægter). Flere af Arterne findes af forskjellig Kjøen og Alder.

I Skoleaaret 1862—63 modtoges:

Pelias berus (Hugorm), Han, fra Lundby Bakker [i Spiritus]. Gave af daværende Discipel Chr. Boethe.

Nephrops norvegicus (Bogstavhummer), tagen ved Hirtshals i Vendsyssel i Maj 1863. Gave af Hr. Pastor Fris i Horne.

Skallen af en *Echinus* (Søborre), uden Piggene. Gave af daværende Discipel Chr. Boethe.

En *Spongia* (Hornsvamp). Kjøbt.

Et smukt Stykke Bjærgkrystal. Gave af Hr. Handelsgartner Irgens.

Af Hr. Konservator Conradsen kjøbtes:

Udstoppede Gjenstande.

Pteropus edulis („flyvende Manis javanica (Skjældyr). Hund^a). Ostindien. Ostindien.

Spalax talpinus (Blindmus). *Dasypus novemcinctus* (Bæltedyr). Brasilien. Volga.

Myoxus avellanarius (Hasselmus). Tyskland. *Lagopus alpina* [Tetra lagopus] (Rype), i Vinterdragt.

Spermophilus citillus (Susslik, Sisel). Tyskland. *Procellaria capensis* (Stormmaage). Kap.

Dipus jaculus (Springmus). *Aptenodytes demersa* (Luffegaas). Brasilien. Volga.

Skeletterede Gjenstande:

Buteo vulgaris (Musevaage). Vinge af *Aptenodytes demersa*.

I Spiritus:

Pipa americana (Pipa). Suri- *Proteus Laurentii* (Proteus, Olm). Østerrig. nam.

<i>Termes</i> sp. (Termit), fuldkomment Insekt.	<i>Salpa</i> sp. (Salpe).
— — —, Arbejder.	<i>Salpa octophora</i> (Salpe). „Salpekjæde“. Atlanterhav.
— — —, Soldat.	<i>Alecto europæa</i> (Fjerstjerne). Middelhav.
<i>Gammarus locusta</i> (Tanglopper). Øresund.	<i>Pennatula phosphorea</i> (Søfjer). Kattegat.
<i>Æga psora</i> (Fiskebjørn). Grønland.	

Tørrede Gjenstande.

Termitbolig. Ostindien.	Vesperede. Danmark. [I Glas].
-------------------------	-------------------------------

I indeværende Skoleaar modtoges:

Hr. Kammerherre Skeel's Gave af følgende udstoppede Fugle.

<i>Astur palumbarius</i> (Duehøg), Hun og ung Fugl.	— <i>torquatus</i> (Ringdrossel), 2 Stk., unge Fugle.
— <i>nisus</i> (Spurvehøg), Han og ung Hun.	<i>Cinclus aquaticus</i> (Vandstær).
<i>Buteo vulgaris</i> (alm. Musesvaage), 2 Stykker, den ene ung Fugl.	<i>Lusciola rubecula</i> (Rødkjælk, Rødhals).
	— <i>phoenicurus</i> (Rødstjert).
<i>Strix</i> [Otus] <i>brachyotus</i> (Sumpugle).	<i>Saxicola rubetra</i> (Bynkefugl), 2 Stk.
<i>Turdus viscivorus</i> (Misteldrossel).	<i>Motacilla alba</i> (Havrefugl).
— <i>pilaris</i> (Snarredrossel, Kramsfugl), 2 Stk.	<i>Muscicapa atricapilla</i> (Fluesnapper).
— <i>musicus</i> (Sangdrossel), 2 Stk.	<i>Lanius collurio</i> (Tornskade).
— <i>iliaeus</i> (Vindrossel), 3 Stk.	<i>Parus caudatus</i> (Halemejs).
— <i>merula</i> (Solsort), 7 Stk., blandt hvilke 2 Hunner.	— <i>major</i> (Musvit).
	— <i>caeruleus</i> (Blaameise), 2 Stk.
	— <i>palustris</i> (Sumpmejs, Graamejs).

- Coccothraustes vulgaris* (Kirsebærfugl), 2 Stk., den ene Hun.
Fringilla coelebs (Bogflynke), 2 Hanner og 2 Hunner.
 — *montifringilla* (Kvækkerflynke), 2 Stk., den ene Han i Sommerdragt.
 — *spinus* (Grønsisken), 2 Hanner.
 — *carduelis* (Stillits).
 — *montana* (Skovspurv), 3 Stk., blandt hvilke en Han.
Pyrrhula vulgaris (Dompap), 3 Hanner og 3 Hunner.
Emberiza citrinella (Gulspurv), 3 Stk., blandt hvilke 2 Hunner.
 — *nivalis* (Snekok), 2 Stk.
Alauda arvensis (Sanglærke).
Sturnus vulgaris (Stær), 2 Stk.
Corvus corax (Ravn).
 — *cornix* (Krage).
Pica caudata (Skade), 3 Stk.
Garrulus glandarius (Skovskade).
Lagopus subalpina (Rype), i Vinterdragt.
Perdix cinerea (Agerhøne), 2 Stk.
 — *coturnix* (Vagtel), 2 Stk.
- Charadrius apricarius* (Brokfugl, Højle), 2 Stk.
Charadrius hiaticula (Præstekrave), 2 Stk.
Vanellus cristatus (Vibe).
Totanus calidris (Rødben).
 — *glareola* (Tinksmød).
Scolopax rusticula (Skovsneppe, Heltsnepe), 3 Stk.
 — *major* (Tredækker-Bekkasin), 5 Stk., blandt hvilke 2 unge Fugle.
 — *gallinago* (dobbel Bekkasin), 4 Stk.
Tringa alpina (alm. Ryle).
Crex pratensis (Vagtelkonge), 2 Stk.
Fuligula fusca (Fløjlsand), ung Han.
 — *marila* (Bjergand), 3 Stk., blandt hvilke en Han i Sommerdragt.
 — *clangula* (Hvinand), 2 Hanner og 1 Hun.
Mergus merganser (Skallesluger), ung Han.
 — *serrator* (Skallesluger), 1 Han og 3 Hunner.
Phatacrocorax carbo (Kormoran).
Alca torda (Alk).

For denne betydelige og smukke Gave aflægger Skolen den højt agtede Giver herved sin paaskjønnende Taksigelse.

Endvidere er Samlingen forøget med:

En Stjærnekorall. Gave af Hr. Sadelmagermester G. Schmidt.

Et Stykke grønlandsk Kryolith. Gave fra Hr. Rigsdagsmand L. C. Pedersen Skjörtholt.

En af Kokosnødtrævler flettet Kvast, givet af Pedel Lassen.

Den physiske Samling

er i det forløbne Skoleaar blevet forøget med følgende:

En Rotator.

Et Aneroidbarometer.

En Boyles Ventil.

2 cartesianske Djævle.

En Tragt til det elliptiske Kar.

En Flaske med Amalgam.

4 galvaniske Elementer.

3 Alen Koppertraad.

Et Induktionsapparat.

Et Vanddekompositionsapparat.

Et Platinfyrtøj.

2 rubulerede Retorter.

2 Kolber.

En Pipet.

Et Stativ med Reagensglas.

En Reagenstang.

2 Tragte.

2 Porcellænskaale.

En Porcellænsdigel.

En lille Retortholder.

VII.**Skolens Bygning og Inventarium.**

I indeværende Skoleaar er kun foretaget de sædvanlige Vedligeholdelsesarbejder, da en større Udvidelse og Forbedring af det hele Lokale forestaar. For den almindelige Skolefonds Regning indkjøbtes nemlig forrige Aar den til Skolen stødende Nabogaard mod Syd i Jomfruannegade for 4,600 Rd. med Bestemmelse at ombygges og indrettes til de manglende Skolelokaler (til Bibliothek, Samlinger, Synge- og Tegne-Stue osv.). Men endnu iaar kunne disse Forandringer, hvortil Plan og Overslag ved Nytaar indsendtes, ikke iværksættes, da de dertil nødvendige Midler skulle bevilges af Rigsdagen og Forholdene desuden have været ugunstige for slige Foretagender.

Til Gymnastikundervisningen og navnlig til Skydeøvelserne ere anskaffede endel befalede Redskaber, og nogle gamle ombyggede med ny.

Skolens Afgang- og Hovedexamen 1864

afholdes efter nedenstaaende Liste. De mundlige Afgangsprøve ere betegnede ved udhævet Skrift. Det lille Bogstav foran angiver Værelset.

De skriftlige Prøver for 7de og 6te Kl. samt 5te Realklasse afholdtes, for saa vidt de gjælde som Afgangsprøver, efter Ministeriets Bestemmelse i Dagene fra d. 8de til den 11te Juni. De øvrige Klassers skriftlige Prøver aflægges fra d. 9de til d. 11te Juli.

Den mundlige Realafgangsexamen er efter Ministeriets Bestemmelse ansat til d. 23de, 24de og 25de Juni saaledes:

Torsdag d. 23de Juni, Kl. 5, Fransk og Engelsk.

Fredag d. 24de Juni, Kl. 9, Mathematik. Kl. 5
Historie og Geografi.

Lørdag d. 25de Juni, Kl. 9, Naturlære, Natur-
historie og Tysk.

Den mundlige Afgang- og Hovedexamen afholdes i følgende Orden:

Lørdag d. 9de Juli, Kl. 11, VII A. Arithmetik.

Mandag d. 11te Juli, Kl. 11, VII A. Historie.
Kl. 1, VI Tysk.

Tirsdag d. 12te Juli.

Kl. 8.	Kl. 11.	Kl. 1.
a. VIIB Latin.	VI Religion.	IV Historie.
b. V Arithmetik.	III Latin.	I Historie.
c. II Fransk.	Realkl. Naturhist.	Realkl. Geografi.

Onsdag d. 13de Juli.

a. VIIA Græsk.	VII B Religion.	VI Historie.
b. Realkl. Tysk.	V Græsk.	IV Tydsk.
c. II Religion.	I Geografi.	III Religion.

Torsdag d. 14de Juli.

a. VI Fransk.	VII B Arithmetik.	VII B Hebraisk.
b. Realkl. Mathe- matik.	V Tysk.	IV Græsk.
c. II Naturhistorie.	III Naturhistorie.	I Dansk.

Fredag d. 15de Juli.

a. VIIA Geometri.	VI Geografi.	VI Arithmetik.
b. VII B. Historie.	IV Arithmetik.	V Naturhistorie.
c. II Geografi.	Realkl. Fransk.	I Religion.

Lørdag d. 16de Juli.

a. VI Naturhi- storie.	IV Naturhistorie.	V Fransk.
b. VII B Græsk.	Realkl. Religion.	II Historie.
c. IV Fransk.	III Historie.	I Naturhistorie.

Mandag d. 18de Juli.

Kl. 8.	Kl. 11.	Kl. 1.
a. VII A Naturlære.	V Geometri.	V Geografi.
b. VI Græsk.	IV Latin.	Realkl. Engelsk.
c. II Tysk.	I Tysk.	III Tysk.

Tirsdag d. 19de Juli,

a. VIIA Latin.	VI Latin.	V RB Naturlære.
b. VIIB Naturlære.	IV Geografi.	Realkl. Historie.
c. V Religion.	III Fransk.	I Sang.

Onsdag d. 20de Juli.

a. VII B Geometri.	VI Geometri.	V Latin.
b. IV Geometri.	V Historie.	IV Religion.
c. II Dansk.		III Geografi.

Kl. 5.

Almindelig Sangprøve.

Torsdag d. 21de Juli,

Kl. 8.

VII A. Religion og Hebraisk.

Samme Dag Kl. 9 prøves de til Optagelse i Skolen anmeldte ny Disciple. De der ikke kunne møde til den Tid prøves Tirsdag d. 23de August, Kl. 9.

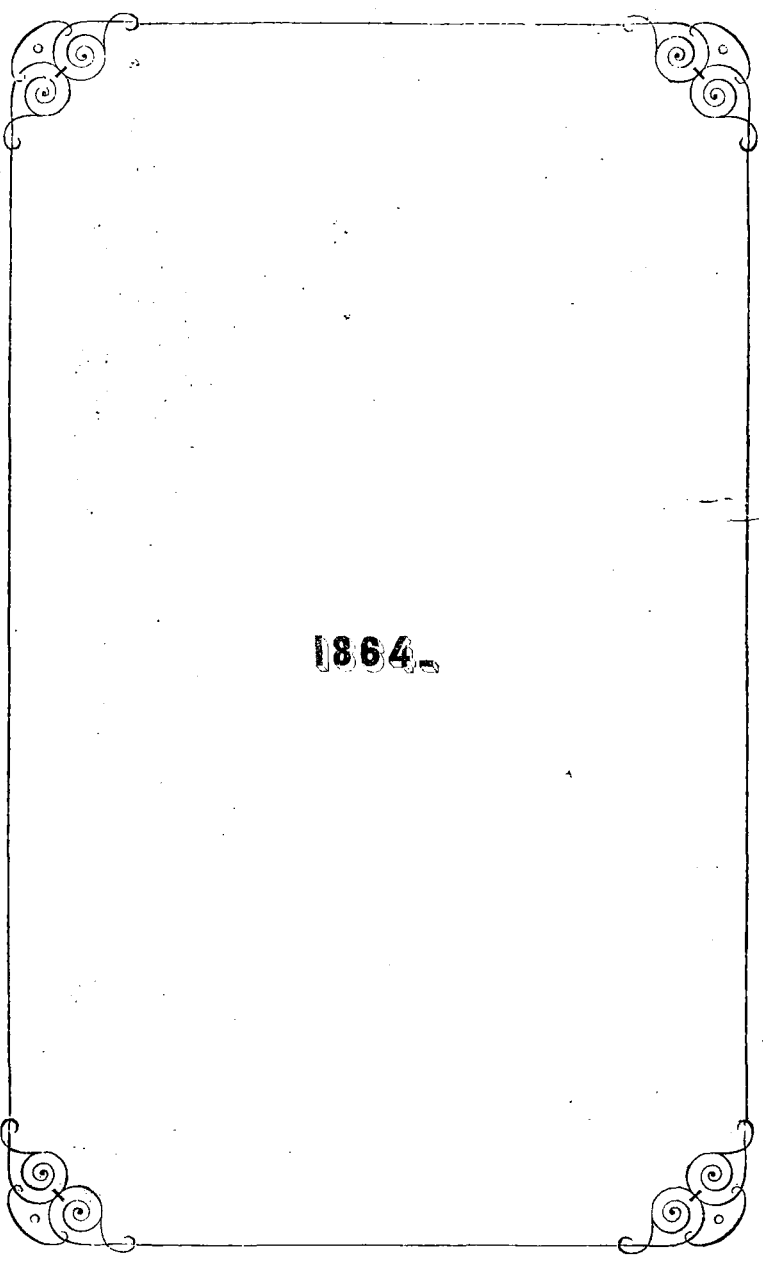
Fredag d. 22de Juli Kl. 10 Form. bekendtgjøres

Examens Udfald og foretages Dimission og Omflytning, hvorefter Sommerferien tager sin Begyndelse. Det ny Skoleaars Undervisning begynder d. 23de Avgust, hvilken Dags Efterm. Kl. 3 alle Disciple have at indfinde sig paa Skolen.

Til at overvære de mundlige Prøver og Translokation-
nen indbydes herved Disciplenes Fædre og Værger samt
enhver, der ønsker at kjende Skolen og dens Undervisning.

Aalborg Kathedralskole den 22de Juni 1864.

G. Lund.

1864.